

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ กฎหมาย และระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
3. แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต
4. แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
5. องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ กฎหมาย และระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

1. ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับภารกิจต่าง ๆ ของรัฐได้โอกาสได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้น มีผู้รู้ได้ให้นิยามความหมายคำว่ากระจายอำนาจดังนี้

วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ (2543 : 12 ; อ่างถึง ปิยนุช เงินคล้าย, 2546 : 11-14) ได้ให้ความหมายขอการกระจายอำนาจดังนี้

1.1 การกระจายอำนาจ คือ การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่อง จากรัฐหรือองค์การบริหารส่วนกลางไปให้ประชุม ซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศ หรือ หน่วยงานรับผิดชอบจัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง และอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลางการกระจายอำนาจตามอาณาเขตมีลักษณะ 5 ประการดังนี้

1. เกิดการยอมรับว่าความต้องการส่วนร่วมของราษฎร หรือประโยชน์ของมหาชน (Public Interest) นั้น มีทั้งที่เป็นความต้องการส่วนร่วมของราษฎร ทั้งทั้งประเทศและความต้องการของกิจการที่ทำไปเพื่อตอบสนองความต้องการของส่วนรวมของราษฎร จึงมีทั้งกิจการระดับชาติและกิจการระดับท้องถิ่น รัฐหรือองค์กรบริหารส่วนกลางควรกำจัดการบริหารตนเองอยู่เฉพาะการจัดทำกิจการระดับชาติเท่านั้น ส่วนกิจการระดับท้องถิ่นควรมอบหมายให้ราษฎรในท้องถิ่นรับผิดชอบ จัดทำกันเองอย่างอิสระเพราะราษฎรในท้องถิ่นย่อมทราบความต้องการของส่วนร่วมของตนเอง ได้ดีกว่าเจ้าหน้าที่ขององค์กรบริหารส่วนกลางที่อยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ

2. กฎหมายจัดตั้งชุมนุมในท้องถิ่นต่างๆของประเทศขึ้นเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจหน้าที่จัดทำกิจการที่กำหนดให้ไว้และตอบสนองความต้องการส่วนร่วมของราษฎรที่เป็นสมาชิกของชุมนุมนั้นๆและรับรองให้้องค์การที่จัดตั้งขึ้นมีฐานะนิติบุคคล คือ มีความสามารถ มีสิทธิและหน้าที่ของให้สำเร็จและลุล่วงไปด้วยดี

3. องค์กรหรือผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เป็นนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ที่มีหน้าที่จัดการนิติบุคคล ได้อย่างเป็นอิสระจากองค์กรของรัฐหรือองค์กรบริหารส่วนกลาง

4. บุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ต่างๆที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือองค์กร หรือ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นที่เป็นนิติบุคคล ในการจัดการนิติบุคคลนี้ จะต้องอยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ต้องได้รับการแต่งตั้ง โยกย้าย เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนขึ้นเงินเดือนโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งอยู่ภายใต้ อำนาจบังคับบัญชาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นนิติบุคคลจะต้องเป็นอิสระทางการคลัง คือ มีแหล่งรายได้และอำนาจจัดสรรหาได้ เพื่อใช้จ่ายในการจัดกิจการอันอยู่ในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ได้อิสระทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้เกิดขึ้น ได้ยาก เพราะการปกครองปกครองส่วนท้องถิ่นมักจะมีรายได้จำกัด การจัดกิจการสาธารณะ ให้มีประสิทธิภาพทั่วถึงจะต้องอาศัยเงินอุดหนุนเป็นเรื่องบีบบังคับให้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำกิจการท้องถิ่น ไปในทิศทางที่ส่วนกลางต้องการ

การกระจายอำนาจตามบริการหรือกระจายอำนาจทางเทคนิค คือ การถ่ายโอนภารกิจสาธารณะบางกิจการ จากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานรับผิดชอบ โดยจัดทำแยกต่างหากและเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลางการกระจายอำนาจรูปแบบนี้

มีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ กิจกรรมบริการสาธารณะที่โอนจากองค์กรปกครองส่วนกลาง โดยปกติแล้วจะเป็นกิจการที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคโนโลยี หรือ ที่ต้องอาศัย คล่องตัวสูงและอยู่ภายใต้ระเบียบเคร่งครัดของระบบราชการ

ชัยรัตน์ พัฒนเจริญ (2540 : 14-15) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจ ทางการปกครองและการบริหารโดยทั่วไปมี 2 กรณี ดังนี้กรณีที่หนึ่ง การแบ่งอำนาจการ ปกครอง (Deacon Contraption) หมายถึงการมอบอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลไปให้ราชการใน ส่วนภูมิภาค มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามแต่รัฐบาลจะมอบหมายให้ภายใต้เขตพื้นที่ ที่กำหนดขึ้น โดยให้มีอำนาจโดยใช้ดุลพินิจตัดสินใจแก้ไขปัญหา ตลอดจนการริเริ่มตาม กรอบนโยบายของรัฐที่วางไว้ การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง (Devolution) หมายถึง การมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น มีอิสระในการตัดสินใจด้านการปกครอง และการบริหารในเขตพื้นที่ด้วยตนเอง ลักษณะการกระจายอำนาจดังกล่าวมีองค์ประกอบที่ สำคัญได้แก่องค์กรที่ได้รับการกระจายอำนาจนั้น จะต้องมีการเลือกตั้งเพื่อให้คนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการกิจการและสภาพเป็นนิติบุคคล มีอิสระในการบริหารจัดการ มีอำนาจ ออกกฎหมายข้อบังคับ และบัญชาบุคคล เพื่อดำเนินงานตามเป้าหมายขององค์กรของตน และมี อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในอาณาเขตตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายของรัฐ โดยทั่วไปแล้ว การกระจายอำนาจรัฐมี 3 รูปแบบ แต่ละรูปแบบบอกระดับของการกระจายอำนาจดังนี้

1. การกระจายอำนาจแบบมีการควบคุมจากส่วนกลาง (Controlled Decentralization) หมายถึง รัฐมอบอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยมีการ ควบคุมกำกับจากรัฐทุกขั้นตอน
2. การกระจายอำนาจแบบรัฐราษฎร์ร่วมดำเนินการ (Co – operative Decentralization) มีความหมายเป็นสองลักษณะ ลักษณะแรก หมายถึง รัฐมอบหมายให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐร่วมเข้าร่วมตัดสินใจในการดำเนินการตั้งแต่ ร่วมกำหนดนโยบาย วางแผน และปฏิบัติตามแผน ตลอดจนการติดตามประเมินผล ลักษณะที่ สองแบ่งระดับความรับผิดชอบของการปฏิบัติงานในบางขั้นตอนมอบหมายให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นตัดสินใจดำเนินการ บางขั้นตอนมอบอำนาจให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการ
3. การกระจายอำนาจแบบมีอิสระในการตัดสินใจ และรับผิดชอบดำเนินการ ด้วยตนเอง (Local – self Decision Making) หมายถึง รัฐมอบอำนาจให้ท้องถิ่นตัดสินใจกำหนด นโยบาย วางแผนดำเนินงาน ปฏิบัติตามแผน และควบคุมกำกับให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ ท้องถิ่นกำหนดโดยอิสระ

สถาบันดำรงราชานุภาพ (2540 : 12) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้

2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Size and Boundary) หมายถึง การมอบอำนาจไปให้ท้องถิ่นจัดกิจกรรมหรือบริหารสาธารณะในท้องถิ่นเองและมีอิสระบางประการในการปกครอง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และสุขาภิบาล เป็นต้น

ลักษณะที่ 2 การกระจายอำนาจตามกิจการ (Functional) หมายถึง การมอบ องค์การสาธารณะ จัดทำกิจกรรมประเภทใด ประเภทหนึ่ง เพื่อให้มีอิสระในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับเทคนิคของงานนั้น เช่น การไฟฟ้า การประปา และการโทรทัศน เป็นต้น

ชำนาญ ยูวบูรณ์ (2540 : 18) ได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ 2

แนวทาง คือ

แนวทางที่ 1 แนวทางทฤษฎีดั้งเดิม ซึ่งมีความหมายใน 2 ลักษณะ อันได้แก่

1. การกระจายอำนาจตามอาณาเขต (Decentralization by Territory) ซึ่งหมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการ หรือบริการสาธารณะภายในขอบเขตแต่ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระบางประการในการปกครองตนเอง

2. การกระจายอำนาจตามกิจการ (Decentralization by Functional) ซึ่งหมายถึง การมอบอำนาจให้องค์กรสาธารณะ จัดทำกิจการประเภทใดประเภทหนึ่งเพื่อให้มีอิสระในการดำเนินงานเหมาะสมแก่เทคนิคของงานนั้น

แนวทางที่ 2 แนวทางทฤษฎีใหม่ เห็นว่าการที่จะพิจารณาว่าเป็นการรวมอำนาจหรือการกระจายอำนาจ ควรพิจารณาว่า อำนาจวินิจฉัยชี้ขาดอยู่ที่องค์การปกครองเดียว หรือหลายองค์การปกครอง ถ้ารวมอยู่ในองค์การปกครองเดียวกันเรียกว่ารวมอำนาจแต่ถ้า อำนาจนี้ตกอยู่หลายองค์การเรียกอองค์การปกครองเหล่านี้ว่าองค์การการกระจายอำนาจ แนว ทฤษฎีนี้ไม่เห็นด้วยที่จะแยกความหมายของการกระจายออกเป็น การกระจายอำนาจตามอาณา เขต และการกระจายอำนาจตามกิจการ

สรุปได้ว่า การกระจายอำนาจ เป็นลักษณะการปกครองที่รัฐ ถ่ายโอนภารกิจ สาธารณะบางกิจการ ไปสู่ท้องถิ่นซึ่งมีทั้งลักษณะของการกระจายอำนาจตามอาณาเขต และการ กระจายอำนาจตามภารกิจ ซึ่งทั้งนี้ ประชาชนในพื้นที่ต้องได้รับผลประโยชน์อย่างสูงสุดและมี ส่วนร่วมในกิจการนั้น ๆ แต่ที่ผ่านมากการถ่ายโอนภารกิจมักจะไม่ค่อยประสบความสำเร็จอย่าง เต็มที่เนื่องจากมีปัญหาบางประการ เช่น การถ่ายโอนภารกิจ ไม่สอดคล้องกับการถ่ายโอน งบประมาณ กล่าวคือ ส่วนกลางถ่ายโอนงาน บุคคลแต่ การจัดสรรงบประมาณล่าช้า ทำให้เกิด

การดำเนินงาน หรืองานบางด้านมีการถ่ายโอนงาน แต่ไม่ได้ถ่ายโอนบุคลากร ทำให้การดำเนินงานไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยเฉพาะในส่วนขององค์ปกครองส่วนท้องถิ่น กิจกรรมปกครองบางอย่างองค์ปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาด ความรู้ความชำนาญทาง เทคโนโลยี

2. กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้กล่าวถึงเฉพาะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามหน้าที่ที่องค์กรบริหารส่วนตำบลต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 67 ตามลำดับ ดังนี้

2.1 การจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล

เนื่องจากสภาพตำบลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 326 ลงวันที่ 13 ธันวาคม พ.ศ. 2515 ในขณะนั้นไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคลทำให้การบริหารงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขาดความคล่องตัวในการบริหารงาน สมควรปรับปรุงฐานะของสภาพตำบล และการบริหารงานของสภาพตำบลเสียใหม่ให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชนได้อย่างมากขึ้น รวมทั้งการยกฐานะสภาพตำบลซึ่งมีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นราชการส่วนท้องถิ่นได้ (กรมการปกครอง, 2547 : 19)

ต่อมาเกิดกระแสสนับสนุนการปกครองส่วนท้องถิ่น และนำมาซึ่งการเรียกร้องให้รัฐบาลพิจารณากระจายอำนาจการปกครองตนเอง ไปสู่ท้องถิ่นระดับตำบล จึงได้มีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2538 และต่อมาได้ประกาศจัดตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 617 แห่ง และให้มีการเลือกสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 พ.ศ. 2538 ส่วนสภาพตำบลทั้งประเทศไทยได้รับการยกฐานะเป็นนิติบุคคลทั้งหมด เมื่อวันที่ 19 มกราคม 2539 กระทรวงมหาดไทยประกาศจัดตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล เพิ่มขึ้นอีก 2,143 แห่ง หรือการเพิ่ม องค์การบริหารส่วนตำบล แบบก้าวกระโดดในปี 2541 ให้เป็น 6 พันกว่าแห่ง และระบุให้เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นจนถึงปัจจุบัน พ.ศ. 2547 แห่ง (กรมการปกครอง, 2547 : 20)

ในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2542 (2542 : 1-20) ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้มีการยุบรวมองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกัน ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น
2. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น
3. องค์การบริหารส่วนตำบลใดมีจำนวนประชากรทั้งหมดไม่ถึง 2,000 คน เป็นเหตุให้ไม่สามารถบริหารพื้นที่นั้นให้มีประสิทธิภาพได้ กระทรวงมหาดไทยประกาศยุบองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าว โดยให้รวมพื้นที่เข้ากับองค์การบริหารส่วนตำบลอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกัน หรือให้รวมพื้นที่เข้ากับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้น

พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2546 ได้กำหนดเพิ่มเติมให้สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท ก็อาจจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ ทั้งนี้ เพื่อให้มีความสัมพันธ์กับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และเป็นไปตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

2.2 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ ดังนี้

- 2.2.1 หน้าที่ทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบล คือ การพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (มาตรา 66)
- 2.2.2 หน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกระทำในเขตตำบล ต้องกระทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 67) ดังต่อไปนี้
  - 1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
  - 2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
  - 3) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

- 4) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
- 6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ
- 7) ค้ำครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 8) บำรุงรักษาศิลปะจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี

ท้องถิ่น

- 9) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณ

หรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

2.2.3 หน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในองค์การบริหาร

ส่วนตำบล (มาตรา 68) ดังต่อไปนี้

- 1) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร
- 2) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 3) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
- 4) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและ

สวนสาธารณะ

- 5) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรและกิจการสหกรณ์
- 6) ให้มีและส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครัวเรือน
- 7) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
- 8) การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
- 9) หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 10) ให้มีตลาด ท่าเรือและทางข้าม
- 11) กิจการเกี่ยวกับพาณิชย์
- 12) การท่องเที่ยว
- 13) การผังเมือง

3. สภาพองค์การบริหารส่วนตำบล

สภาพองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรงและมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี สามารถพิจารณาได้ดังนี้

3.1 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

3.1.1 ให้มีสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบล หมู่บ้านละ 2 คน

3.1.2 ในกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 1 หมู่บ้าน ให้สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน

3.1.3 ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียง 2 หมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน หมู่บ้านละ 3 คน

3.2 ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2542 แต่มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิรับสมัครรับเลือกตั้งที่ได้แก้ไขตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 (มาตรา 47)

3.2.1 มีชื่อในทะเบียนบ้านตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนราษฎรในหมู่บ้านของตำบลที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าหนึ่งปีจนถึงวันรับสมัครเลือกตั้ง

3.2.2 ไม่เป็นผู้มีพฤติกรรมในทางทุจริตหรือพ้นจากตำแหน่งสมาชิกสภาตำบล สมาชิกสภาท้องถิ่น คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น เพราะเหตุที่มีส่วนได้เสียไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมในสัญญาหรือกิจกรรมที่ทำกับสภาตำบลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่ถึงห้าปีนับถึงวันสมัครรับเลือกตั้ง

3.2.3 มีคุณสมบัติและมีลักษณะต้องห้ามประการอื่นเช่นเดียวกับผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

3.3 องค์ประกอบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

3.3.1 ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน และรองประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 1 คน ซึ่งเลือกจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล โดยดำรงตำแหน่งจนครบอายุของสภา หรือมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 48)

3.3.2 ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลเลือกปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งเป็นเลขานุการสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 57)

3.4 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 46)

- 3.4.1 ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการบริหารส่วนตำบล
- 3.4.2 พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล
ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี ร่างข้อบังคับรายจ่ายเพิ่มเติม
- 3.4.3 ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับทางราชการ

4. ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (แต่เดิมเรียก “คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล” เป็นองค์กรฝ่ายบริหารทำหน้าที่การบริการขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามข้อบัญญัติและแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลโดยรับผิดชอบต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลและงบประมาณประจำปี รายงานผลการปฏิบัติงาน และการใช้จ่ายเงินต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลรวมทั้งมีหน้าที่อื่นๆ ตามราชการมอบหมาย โดยมีวาระดำรงตำแหน่ง 4 ปี

4.1 ผู้บริหารประกอบด้วย

4.1.1 นายกององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น (มาตรา 58)

4.1.2 รองนายกององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนไม่เกิน 2 คน ซึ่งนายกององค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้งจากบุคคลภายนอกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล (มาตรา 58/1)

4.2 นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ (มาตรา 59) ดังต่อไปนี้

- 4.2.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมายและการรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบายแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลข้อบัญญัติ ระเบียบและข้อบังคับทางราชการ
- 4.2.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 4.2.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกององค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล

เรียบเรียง

4.2.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความ

4.2.5 รักษาการให้เป็นตามข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล

4.2.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

4.3 นายองค์การบริหารส่วนตำบลพ้นจากตำแหน่งเมื่อ (มาตรา 64)

4.3.1 ถึงคราวออก

4.3.2 ตาย

4.3.3 ลาออกโดยยื่นหนังสือลาออกต่อนายอำเภอ

4.3.4 ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม

4.3.5 กระทำฝ่าฝืนมาตรา 64/2

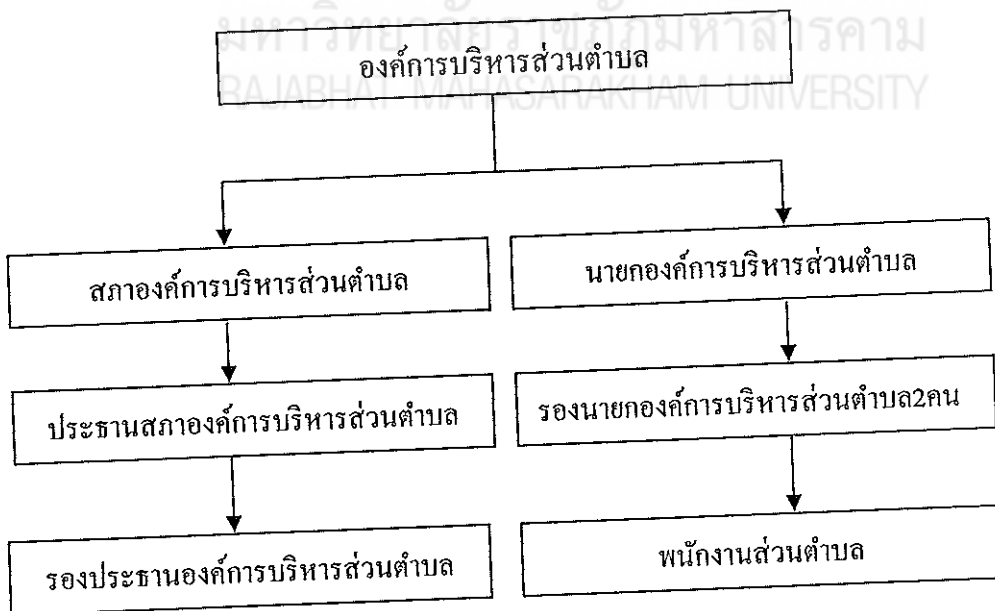
4.3.6 ผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้พ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 87/1 วรรคห้าหรือ

มาตรา 92

4.3.7 ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4.3.8 ราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมีจำนวนไม่

น้อยกว่าสามในสี่ ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มาลงคะแนนเสียงเห็นว่าไม่สมควรดำรงตำแหน่งต่อไป

แผนภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

ที่มา : (กรมการปกครอง, 2547 : 40)

การแบ่งชั้น องค์การบริหารส่วนตำบลและจำนวนพนักงานของแต่ละชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 1 การแบ่งชั้น องค์การบริหารส่วนตำบล

ชั้น องค์การบริหารส่วนตำบล	แบ่งรายได้ องค์การบริหารส่วนตำบล (บาท)
ชั้น 1	มากกว่า 20,000,000
ชั้น 2	12,000,000-20,000,000
ชั้น 3	6,000,000-12,000,000
ชั้น 4	ไม่เกิน 3,000,000

จากตารางที่ 1 องค์การบริหารส่วนตำบลจะแบ่งชั้น 5 ชั้น ตามรายได้ที่จัดเก็บเอง ซึ่งไม่รวมเงินอุดหนุน และชั้นองค์การบริหารส่วนตำบลก็จะสามารถกำหนดจำนวนพนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อบริหารกิจการได้เช่น 5 ที่จำนวนพนักงานอย่างน้อย 3 คน คือ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าการคลัง หัวหน้าส่วนโยธา เป็นต้น เพื่อให้เกิดความ สะดวกทางการบริหารงานสามารถปรับเปลี่ยนเป็น 3 ชั้น ตามรูปแบบใหม่ที่กำหนดขึ้น

ตารางที่ 2 จำแนกชั้น องค์การบริหารส่วนตำบล

จำแนกชั้น องค์การบริหารส่วนตำบล 3 ประเภท	ชั้น องค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามรายได้
ชั้นใหญ่	องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 1
ชั้นกลาง	องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 2-3
ชั้นเล็ก	องค์การบริหารส่วนตำบล ชั้น 4-5

ในส่วนของพนักงานส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น จะจำแนกแบ่งการบริหารออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหัวหน้าสำนักงาน

2. ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น เช่น ส่วนการคลัง ส่วนโยธา เป็นต้น เพื่อประโยชน์แก่การดำเนินกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานราชการของรัฐและวิสาหกิจ หรือหน่วยงานบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นการชั่วคราวโดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิมได้ ทั้งนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น

ในกรณีที่เป็นการข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้ง จำนวนพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

ตารางที่ 3 ชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล

ชั้นองค์การบริหารส่วนตำบล	จำนวนพนักงาน องค์การบริหารส่วนตำบล
ชั้น 1	21 คน
ชั้น 2	12 คน
ชั้น 3	6 คน
ชั้น 4	4 คน
ชั้น 5	5 คน (ปลัด , ส่วนการคลัง , โยธา)

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความหมายของความคิดเห็น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2554 : 246) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาเห็นว่า เป็นจริงจากการใช้ปัญญา ความคิดประกอบถึงแม้ว่าไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันเสมอไป

วราภรณ์ เรืองธัญ (2550 : 11) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น คือ การแสดงออกของความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งเป็นผลจากความรู้อารมณ์ ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม ประสบการณ์ พฤติกรรม สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ โดยผ่านทักษะและกระบวนการสื่อสารในรูปแบบของการพูดหรือการเขียนก็ได้ ในลักษณะชอบ ไม่ชอบหรือเฉยๆ และการแสดงออกก็เป็นประโยชน์ ต่อการตอบสนองความต้องการทั้งผู้แสดงและผู้รับความคิดเห็นและยังเป็นประโยชน์ต่อการวางแผน

เปลี่ยนแปลงนโยบาย และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามความต้องการของบุคคลที่
เกี่ยวข้อง

มอร์แกน และ คิง (Morgan and King, 1971 : 750 ; อ้างอิงใน อรรถพร
จินพัฒนาวาทิน, 2546 : 10) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า เป็นการยอมรับคำพูด
เกิดขึ้นโดยทัศนคติ

กู๊ด (Good, 1978 : 5 ; อ้างอิงใน ศิริพร ไกรประสิทธิ์, 2545 : 20) ได้ให้ความ
จำกัดความของความคิดเห็นไว้ว่า ความเห็น หมายถึง ความเชื่อ ความคิด หรือการลงความเห็น
เกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งไม่อาจบอกได้ว่าเป็นการถูกต้อง

เบสท์ (Best, 1977 : 169 ; อ้างอิงใน เสนาะ ตีเขาว์, 2543 : 52) ได้ให้ความหมาย
ของความคิดเห็นไว้ว่าเป็นการแสดงทางด้านความเชื่อและความรู้สึกของแต่ละบุคคลโดยการ
พูด

สรรชัย ธีระนันท์ (2540 : 6) ให้ความหมายว่า ความคิดเห็น คือ การ
แสดงออกทางความเชื่อ และความรู้สึกต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นการพูดหรือการเขียนก็ได้
โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ รวมทั้งสภาพแวดล้อมก็มีส่วนช่วยให้การแสดง
ความคิดเห็น ซึ่งอาจแสดงออกทั้งทางบวกหรือทางลบก็ได้

ลาวัญย์ จักรานูวัฒน์ (2540 : 9) จากการศึกษาความหมายของความคิดเห็นต่างๆ
ที่กล่าวไว้แล้วนั้น สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงความรู้สึกของแต่ละบุคคลในอันที่จะ
พิจารณาถึงข้อเท็จจริงต่อสิ่งใดสิ่งใดด้วยการพูด การเขียน โดยอาศัยพื้นฐานความรู้
ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลเป็นส่วนประกอบในการพิจารณา ซึ่งความ
คิดเห็นนี้อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าหากมีหลักฐานข้อเท็จจริงปรากฏ

อุทัย หิรัญโต (2540 : 43) สรุปว่า มิติหรือความคิดเห็นต่างๆ ของคนเรานั้นเกิด
ได้จากการพบปะสังสรรค์ประจำวัน แต่คนเราก็มีภูมิหลังทางสังคมจำกัดอยู่ ภูมิหลังทางสังคม
ของแต่ละคนย่อมเป็นผลถึงการที่คนเราจะกระทำตอบสนองต่อเหตุการณ์และเกิดความคิดเห็น
เกี่ยวกับเหตุการณ์นั้น

พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2524 : 246) ได้ให้ความ
หมายของความคิดเห็นว่า เป็นข้อพิจารณาเห็นว่า เป็นจริงจากการใช้ปัญญาความคิดประกอบ
ถึงแม้ว่าไม่ได้อาศัยหลักฐานพิสูจน์ยืนยันเสมอไป

ดันแคน (Duncan, 1971 : 135 อ้างอิงใน วิสูตร จงฐวณิชช์, 2549 : 9) ได้ให้
ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่าเป็นความเชื่อและพิจารณาตัดสินโดยบุคคล ซึ่งไม่อาจเป็นที่

ยอมรับในแต่ละช่วงเวลา ความคิดเห็นเช่นนี้ไม่สามารถที่จะทดสอบความรู้ และความจริงของ ความเชื่อมั่นของบุคคลได้ และต้องการยอมรับว่าประชาชนโดยทั่ว ๆ ไปนั้นอาจมีความ คิดเห็นแตกต่างกันไป

จากคำจำกัดความความต่างข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการ แสดงออกทางด้านเจตคติ ความเชื่อ การตัดสินใจ ความนึกคิด ความรู้สึก และวิจรรณญาณที่มี ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งค่านการพูด การเขียนและอีกมากมาย โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์ และ สภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคลเป็นส่วนประกอบในการพิจารณา

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

1. คุณภาพชีวิตของประชาชน

คุณภาพชีวิตมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มนุษย์ กำหนดสร้างขึ้น และชวนชวนให้ได้มาด้วยตัวของมนุษย์เอง นอกจากนั้นยังเป็นเกณฑ์หรือ มาตรฐาน ที่จะทำให้มนุษย์ได้พัฒนาตนเอง ไปสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนา บุคคลและครอบครัวที่ มีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมมีเป้าหมายในการดำเนินชีวิตให้ดีขึ้นในทุก ๆ ด้านอยู่ตลอดเวลา ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้สุขภาพอนามัย คุณธรรม จริยธรรม การพักผ่อนหย่อนใจ การรับข้อมูล ข่าวสาร การพึ่งตนเอง และการมีส่วนร่วม ในลักษณะเช่นนี้ เขาย่อมจะมีความสามารถในการ ปรับปรุงทั้งตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้เกิดคุณค่า หรือประโยชน์สูงสุด ปัญหาต่าง ๆ ใน สังคมก็จะลดลงหรือหมดไปได้ อาทิเช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเสพติด ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนประเทศที่มีประชากรไม่มี คุณภาพชีวิตจะประสบกับปัญหาความล่าช้า หรือความล้มเหลวในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะเป็น ปัญหาต่อเสถียรภาพ ความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศด้วย ดังนั้น จึงต้องใช้ความ พยายามกันอย่างเต็มที่ในการปรับปรุงพัฒนาประชากรที่ด้อยคุณภาพให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จนถึงระดับมาตรฐานที่สังคมต้องการทั้งนี้คุณภาพชีวิตจึงมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคม อย่างยิ่ง โดยผู้มีคุณภาพชีวิตจะช่วยให้ตนเองและสังคมมีลักษณะดังนี้

1. บุคคลจะมีการดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี ใช้วิธีการอันชอบธรรมในการ สนองความต้องการในด้านต่าง ๆ ของตน โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น
2. บุคคลจะมีการสร้างสรรค์พัฒนา กิดปรับปรุงตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
3. บุคคลจะใช้ภูมิปัญญา เหตุผล และวิธีการแห่งสันติในการแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ

4. บุคคลจะมีการยอมรับในคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมมีปัญหาและความขัดแย้งน้อย

5. บุคคลจะเป็นพื้นฐานของครอบครัวและสังคมให้มีความสุข มีความเจริญก้าวหน้ามีเสถียรภาพ ความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และความเป็นระเบียบเรียบร้อยในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมาคุณภาพชีวิต (Quality of Life) เป็นคำที่ได้นำมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา แคนาดา สวีเดน ฝรั่งเศส และญี่ปุ่น ต่างก็ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องมีเครื่องมืออันเหมาะสมใช้ในการกำหนดนโยบายการสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน จึงได้พยายามศึกษาความหมายของคุณภาพชีวิตเชื่อมโยงให้ถึงมาตรฐานดัชนีที่จะใช้วัดคุณภาพชีวิตได้

จากการค้นคว้าเอกสารและตำราต่าง ๆ พบว่ามีการกล่าวถึงคุณภาพชีวิตมานานแล้วเพียงแต่ไม่ได้กล่าวถึงและนำมาใช้กันโดยตรง คงปรากฏแต่คำว่า “การมีชีวิตที่ดี” (Good Life) และการอยู่ดีกินดี (Well - being) ซึ่งก็พอจะอนุมานได้ว่า หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั่นเอง การมีชีวิตที่ดีนั้นมีการกล่าวถึงกันตั้งแต่สมัยเริ่มแรกของการเกิดมีมนุษยชาติขึ้นบนพื้นโลก เพราะเมื่อมนุษย์เกิดมาธรรมชาติก็ได้สอนให้มนุษย์ต่อสู้ ค้นพบกับสภาพแวดล้อมเพื่อการอยู่รอด และพยายามแสวงหาความสุขในชีวิต ซึ่งก็น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการมีชีวิตที่ดีของมนุษย์นั่นเอง เพียงแต่ไม่ปรากฏหลักฐานที่แน่ชัด ต่อมาในสมัยกรีกโบราณได้มีนักปราชญ์และนักปรัชญาที่มีชื่อเสียงชาวกรีกคือ โขเครติ (พินิจ รัตนกุล, 2518 : 35) ได้มีการกล่าวถึงการมีชีวิตที่ดีสำหรับมนุษย์คือ ชีวิตที่มนุษย์รู้จักใช้สติปัญญา เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นตามธรรมชาติ ซึ่งมีการตรวจสอบในการที่จะรู้จักตนเองและปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่สุด และเป็นชีวิตที่ถูกต้องตามทำนองครองธรรมในระบบสังคมการมีชีวิตที่ดีในสมัยกรีกนั้น พอจะสรุปได้ว่าชีวิตที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับตัวมนุษย์เองที่จะพัฒนาชีวิตของเขาไปตามธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความต้องการมีชีวิตที่ดี และระบบสังคม ระบบการเมือง เพียงช่วยสนับสนุนให้มนุษย์พัฒนาชีวิตที่ดีภายใต้กฎเกณฑ์ของสังคมที่กำหนด

การมีชีวิตที่ดีตามแนวความคิดปรัชญาของศาสนาต่าง ๆ เช่น ศาสนาพุทธ (จิตชัย สนั่นเสียง, 2527 : 18) กล่าวถึงชีวิตที่ดีว่า ชีวิตที่ดีของบุคคลต้องสอดคล้องกับสภาพสังคมที่ดีด้วย ต้องทำให้ตัวเองดี รักตัวเองและรักผู้อื่น ทางด้านศาสนาคริสต์ได้กล่าวถึงชีวิตที่ดีว่า การดำเนินชีวิตที่ดีนั้นคือ ชีวิตที่มีความรักอันเสียสละ ซึ่งความรักนั้นแบ่งออกเป็นสองด้านคือความรักต่อพระเจ้า และความรักต่อเพื่อนมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีความรักดังกล่าวแล้วชีวิตจะมี

ความสุข และแนวคิดปรัชญาชีวิตที่ดีในศาสนาอิสลามกล่าวไว้ว่า ชีวิตที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับตัวของมนุษย์ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความศรัทธา ความรู้ และการกระทำในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องตามหลักคำสอนของศาสนาอิสลามแล้วมนุษย์จะมีชีวิตที่ดี

จากแนวคิดปรัชญาเกี่ยวกับชีวิตที่ดีของศาสนาต่าง ๆ นั้นพอสรุปได้ว่า ชีวิตที่ดีของมนุษย์ในด้านศาสนาที่กล่าวมาแล้วนั้น จะมุ่งเน้นพิจารณาไปที่ชีวิตที่ดีขึ้นอยู่กับตัวมนุษย์เป็นสำคัญที่จะพัฒนาตัวเองไปตามธรรมชาติเพื่อการมีชีวิตที่ดีด้วยตนเองได้ และต้องปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนานั้นให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมด้วย จะเห็นได้ว่าการศึกษานโยบาย แนวคิด ปรัชญาชีวิตที่ดีของมนุษย์นั้น มุ่งชีวิตที่ดีไปที่ตัวมนุษย์ เพราะมีการเชื่อว่าธรรมชาติของมนุษย์ย่อมแสวงหาชีวิตที่ดีได้ด้วยตนเอง มนุษย์มีอิสระสามารถเลือกกระทำหรือไม่กระทำต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง แม้จะขัดกับสังคมก็ตาม การที่มนุษย์จะมีความสุขได้นั้น จะต้องรู้จักดำเนินชีวิตของตนเองด้วยสติปัญญา โดยมีต้องรอให้สังคมเปลี่ยนแปลงเสียก่อน

1.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องการให้เกิดขึ้นและส่งผล ไปสู่ครอบครัว รวมถึงประเทศ และระดับโลก จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานทุกประเภทที่เกี่ยวกับการพัฒนา เช่น พัฒนาชุมชน สังคม เศรษฐกิจของประเทศ จะมีจุดหมายปลายทางคือ มุ่งพัฒนาให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี (Ultimate Goal) คุณภาพชีวิตจึงเป็นคำที่ถูกกล่าวถึงมากที่สุด

คำว่าคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ตามรูปศัพท์แปลว่า ภาวะแห่งความดี (State of Goodness) หรือ ความปรากฏของความดี เรามักพูดว่า ของนี้คุณภาพดี ของนั้นคุณภาพไม่ดี ของนั้นคุณภาพสูง ของนั้นคุณภาพต่ำ เมื่อเราพูดถึงคุณภาพชีวิตก็หมายถึงลักษณะดีเลวของชีวิต ซึ่งในปัจจุบันมีนักวิชาการต่าง ๆ พยายามศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตกันมากและต่างคนต่างก็ให้ทัศนความหมายต่างกันไป

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543 : 57) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ชีวิตของบุคคลที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างเหมาะสม ไม่เป็นภาระและไม่เกิดปัญหาให้แก่สังคม เป็นชีวิตที่มีความสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ และสามารถดำเนินชีวิตที่ชอบธรรม สอดคล้องกับสถานภาพแวดล้อม ค่านิยมของสังคม สามารถแก้ไขปัญหาได้ ตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ตนปรารถนาให้ได้มาอย่างถูกต้องภายใต้เครื่องมือและทรัพยากรที่มีอยู่ มีจุดเน้น 3 ประการคือ

1. ด้านร่างกาย คือบุคคลต้องมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บซึ่งเป็นผลจากการได้รับการสนองตอบทางด้านปัจจัยความจำเป็นพื้นฐานที่พอเหมาะ

2. ด้านจิตใจ คือ บุคคลจะต้องมีสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ร่าเริงแจ่มใส ไม่วิตกกังวล มีความรู้สึกที่เป็นสุขและพึงพอใจในชีวิตของตนเอง ครอบครัว สังคม และสภาพแวดล้อมที่ดีที่มีความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สิน เป็นต้น

3. ด้านสังคม คือ บุคคลที่สามารถดำรงชีวิตภายใต้บรรทัดฐาน ค่านิยมทางสังคมในฐานะเป็นสมาชิกได้อย่างปกติสุข

นิคาร์ตัน ศิลปะ (2540 : 65) กล่าวว่าคุณภาพชีวิต หมายถึงสภาพการดำรงชีวิตที่บุคคลเกิดความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ อันเนื่องมาจากการได้รับการตอบสนองความต้องการในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอและเหมาะสม กล่าวคือ ความสุขทางกายที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจได้นั้นคือ ลักษณะที่บุคคลมีสิ่งต่าง ๆ สนองความต้องการด้านร่างกายอย่างเหมาะสมกับสภาพฐานะของตน ได้แก่ การมีอาหารบริโภคยารักษาโรค เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ความสุขทางจิตใจ ที่จะช่วยให้บุคคลเกิดความสุขพึงพอใจในชีวิตนั้น คือ ลักษณะที่บุคคลมีความรัก ความอบอุ่น และความมั่นคงในจิตใจ ได้รับการยอมรับและยกย่องจากผู้อื่น เกิดความภาคภูมิใจและการนับถือตนเอง คิดและทำในสิ่งที่ประ โยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

ลีปป์นัท เกตุทัต (2528 : 2) ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตคือ ชีวิตที่มีความสุข ชีวิตที่สามารถปรับตัวเองเข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ ทั้งสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และสิ่งแวดล้อมทางสังคม (Social Environment) และสามารถปรับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม ให้เข้ากับตนโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือการเรียนรู้ธรรมชาติจนปรับตนเองและธรรมชาติให้เข้ากันได้โดยไม่เบียดเบียนกัน

ยูเนสโก (UNESCO, 1993 : 89) ได้สรุปความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตไว้ว่าเป็นความรู้สึกของการอยู่อย่างพึงพอใจ (มีความสุข มีความพอใจ) ต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของชีวิต ซึ่งมีส่วนสำคัญมากที่สุดของบุคคล

ชาร์มา (Sharma, 1975 : 109-113) อธิบายคุณภาพชีวิตว่าเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อนมาก ทั้งนี้เพราะคุณภาพชีวิตหมายถึงเรื่องของความพึงพอใจอันเกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทางจิตใจและสังคม ทั้งในระดับจุลภาค มหภาค และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของสังคม ในการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของสมาชิกในสังคมด้วย

จากความหมายคุณภาพชีวิตที่กล่าวมา ถึงแม้ว่าจะไม่มีนิยามใดของคุณภาพชีวิตที่ทำให้เกิดการยอมรับอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้เพื่อกำหนดกรอบความหมายให้ชัดเจนให้

สามารถวัดและประเมินได้ โดยการพิจารณาจากความจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำที่ประชาชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยไม่เดือดร้อน ดังนั้นการกำหนดความหมายของ คุณภาพชีวิตของประชาชน (People's Quality of Life) จึงหมายถึง ระดับความเป็นอยู่ของคนในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจที่จะบรรลุถึง “ความจำเป็นพื้นฐาน” (Basic Minimum Need) 8 ประการ ดังนี้ คือ การมีสุขภาพดี การมีบ้านพักอาศัยที่มั่นคง การได้รับบริการด้านการศึกษา ครอบครัวมีความสุขสบาย การมีรายได้เพียงพอ การมีส่วนร่วมในการพัฒนา การมีคุณธรรม และการบำรุงรักษาสีงแวดล้อม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2545 : 1)

1.2 แนวคิดของนักวิชาการเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต

ในปัจจุบันได้มีนักวิชาการสาขาต่าง ๆ ได้ให้ความสนใจต่อการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องคุณภาพชีวิตกันอย่างกว้างขวาง แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าต่อสิ่งๆ ที่คิดว่าเป็นคุณภาพชีวิตตลอดจนขึ้นอยู่กับวิธีการศึกษาค้นคว้าในศาสตร์สาขานั้น ๆ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์ (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530 : 23-25) เชื่อว่าสถานะการอยู่ดีกินดี โดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี กล่าวคือ เมื่อได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นผลให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต มีการเพิ่มและสะสมทุน การพัฒนาทักษะของมนุษย์ในการเพิ่มผลผลิต ในทัศนะนี้ตัวบ่งชี้พื้นฐานที่บอกถึงสภาพการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ประชาชาติ ดัชนีผู้บริโภค เป็นต้น

เนาวรัตน์ พลายน้อย (2525 : 23) ให้ความเห็นว่า แม้พยายามพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยการพัฒนาเศรษฐกิจ จะมีข้อได้เปรียบหลายประการ แต่ก็ยังเป็นข้อได้แย้งในด้านวิธีการเท่านั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ย่อมละเว้นการพัฒนาเศรษฐกิจมิได้ เพียงแต่ว่าเราอาจพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว จนละทิ้งการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ได้เท่านั้น เช่น สังคมและสิ่งแวดล้อม (สุวรรณ เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530 : 24)

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของนักสังคมวิทยา ให้ความเห็นว่าดัชนีทางด้านสังคมมีค่าที่จะวัดและอธิบายระดับของคุณภาพชีวิตได้ ได้แก่ ดัชนีทางด้านสุขภาพอนามัยการศึกษา สวัสดิการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ รายได้และความยากจน อาชญากรรม การติดยาเสพติด ความปลอดภัย สภาพที่อยู่อาศัย การจ้างงาน ผลผลิต สถานภาพของบุคคล ความเสมอภาค การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความผูกพันเป็นอันหนึ่งอันเดียว

กันในสังคม ครอบครัวและวงจรชีวิตในครอบครัว เป็นต้น แต่เนื่องจากบุคคลแต่ละกลุ่มมีแบบแผนของชีวิตแตกต่างกันไป ตัวแปรดังกล่าวข้างต้นก็มักจะถูกโต้แย้งในแง่ที่ว่า ไม่สามารถวัดระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มที่แตกต่างกันได้เสมอ เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มหนุ่มสาว หรือกลุ่มที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน (สุวรรณา เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530 : 24)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตตามแนวคิดของนักสิ่งแวดล้อม มีความเชื่อว่าคุณภาพชีวิตกับสภาพแวดล้อมมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน การจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ได้นั้นจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับสิ่งแวดล้อมเสียก่อน โดยจะต้องทำให้เกิดมีความสมดุลระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ การขาดความสมดุลดังกล่าวจะทำให้คุณภาพชีวิตมีขึ้นไม่ได้นอกจากนี้นักสิ่งแวดล้อมยังเชื่อว่า ค่านิยมทางสังคมจะเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและระดับคุณภาพของสิ่งแวดล้อม คิมบอล (Kimball) ได้พยายามสร้างดัชนีทางสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับระดับคุณภาพชีวิตพิจารณาด้าน อากาศ น้ำ ดิน ป่าไม้ สัตว์ป่า แร่ธาตุและที่ว่าง สิปปนนท์ เกตุทัต กล่าวว่า ชีวิตที่มีความสุขในทัศนะของปรัชญาฮินดู และพุทธศาสตร์ ก็คือ ชีวิตที่กลมกลืนกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นชีวิตที่ไม่ฝืนธรรมชาติ หมายถึงธรรมชาติทั้งทางร่างกาย ซึ่งสามารถมองเห็น ได้รวมทั้งธรรมชาติทางจิตใจ และสังคม (สุวรรณา เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530 : 24)

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของนักจิตวิทยา (สุวรรณา เอี่ยมสุขวัฒน์, 2530 : 24) มีความเห็นว่าคุณภาพชีวิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจ นักจิตวิทยาได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับแรงจูงใจของมนุษย์ ซึ่งสามารถนำมาใช้อธิบายเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตได้ ทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้รับการยอมรับกันมากก็คือ ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ได้จำแนกความต้องการของมนุษย์ไว้ 5 ชั้น ได้แก่

1. ความต้องการพื้นฐานทางด้านร่างกาย (Basic Physiological and Biological Needs)
2. ความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง (Safety and Security Needs)
3. ความต้องการทางสังคม ความรักใคร่ และความเป็นเจ้าของ (Social, Affiliative and Belonging Needs)
4. ความต้องการที่จะได้รับความยกย่องและเป็นที่ยอมรับ (Esteem, Recongnition Needs)

5. ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จสูงสุด (Self-actualization, Self-fulfillment Needs)

ซึ่งมาสโลว์ กล่าวว่า บุคคลจะต้องได้รับความพึงพอใจในความต้องการขั้นพื้นฐานเสียก่อนจึงจะหันไปหาความต้องการในขั้นสูงกว่าต่อไป

1.3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตเป็นคำที่มีความหมายกว้างเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายด้าน และสามารถพิจารณาได้หลายแง่มุม คุณภาพชีวิตเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลา สถานที่ และสถานะแวดล้อมคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายด้านที่มารวมกันเข้าอย่างเหมาะสมกลมกลืนกับการดำรงชีวิตของแต่ละบุคคล ครอบครัว หรือชุมชน รวมถึงสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ จึงจะทำให้เกิดความสุขทั้งทางร่างกายและจิตใจ แคมเบล (Campbel, 1972 : 51) เสนอว่าคุณภาพชีวิตต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ด้านคือ

1. ด้านกายภาพ ได้แก่ ปัจจัยด้านมลภาวะ ความหนาแน่นของประชากร และสภาพที่อยู่อาศัย
  2. ด้านสังคม ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย และความมั่นคงของครอบครัว
  3. ด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความพึงพอใจ ความสำเร็จ ความผิหวังและความคับข้องใจในชีวิต
- นอกจากแนวคิดของแคมเบลที่ได้กล่าวแล้วนั้น มาร์เคลย์และแบกเลย์ (Markley and Bagleys, 1975 : 187-190 ; อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543 : 33) ได้ทำการศึกษาเรื่อง มาตรฐานขั้นต่ำสำหรับคุณภาพชีวิตพบว่า องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตแบ่งออกเป็น 6 องค์ประกอบคือ

1. ด้านเศรษฐกิจ (Economics)
2. ด้านสุขภาพ (Health)
3. ด้านสังคม (Social)
4. ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Natural Environment)
5. ด้านการเมือง (Political)
6. ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)

ลิว (Liu, 1975 : 12) กล่าวว่าองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตประกอบด้วย 2

องค์ประกอบคือ

1. องค์ประกอบด้านจิตวิสัย (Subjective Factor) คือ เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของบุคคล ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ความรู้สึกนึกคิดของบุคคล
2. องค์ประกอบด้านวัตถุวิสัย (Objective Factor) คือสภาพแวดล้อมของบุคคล ได้แก่ สภาพแวดล้อมด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และสิ่งแวดล้อม

ซึ่งใกล้เคียงกับชาร์มา (Sharma, 1975 : 11) ที่แบ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. องค์ประกอบด้านร่างกาย โดยพิจารณาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ได้แก่ อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และเครื่องนุ่งห่ม
2. องค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม พิจารณาได้จากคุณภาพและปริมาณ เช่นกัน ได้แก่ การศึกษา การมีงานทำ บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข สภาพแวดล้อม การพักผ่อนหย่อนใจ ความคิดสร้างสรรค์

ยูเนสโก (UNESCO, 1981 : 1) ได้ชี้ให้เห็นว่ามีปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่สัมพันธ์กับคุณภาพชีวิต ได้แก่ อาหาร สุขภาพ อนามัยและโภชนาการ การศึกษา สิ่งแวดล้อมทรัพยากรที่อยู่อาศัย และการตั้งถิ่นฐาน การมีงานทำ ค่านิยม ศาสนา จริยธรรม กฎหมาย และปัจจัยทางจิตวิทยา

ยูวัฒน์ วุฒิเมธี (2524 : 27-28 ; อ้างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543 : 38) ได้ชี้ให้เห็นว่า คุณภาพชีวิตเป็นเรื่องของการดำเนินชีวิตทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความรู้สึกทางด้านจิตใจ หรือด้านอื่น ๆ ได้อย่างมีความสุข ซึ่งการที่จะดำรงตนเป็นผู้ที่มีชีวิตอย่างมีคุณภาพนั้นจะต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบทางด้านเศรษฐกิจ คือ มีกิน มีใช้ ตามสมควรกับสภาพของตนเอง

2. องค์ประกอบทางด้านสังคม คือ มีการศึกษา มีคุณธรรม มีภาวะผู้นำ และมีพฤติกรรมที่สมาชิกในสังคมปฏิบัติต่อกัน

3. องค์ประกอบทางด้านการเมือง คือ มีโครงสร้างทางการเมืองที่มั่นคง และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่

การมีคุณภาพชีวิตที่ดีจะสร้างเพียงด้านใดด้านหนึ่งย่อมเป็นไปได้ยาก เพราะการที่คนเราจะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขได้ก็ต่อเมื่อมีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจประกอบกัน

ในขณะที่เดียวกันก็ต้องไม่ถูกกีดกันในเรื่องของความคิด ต้องมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็น เพื่อตนเองและสังคมย่อมหมายถึงว่าประชาชนต้องมีเสรีภาพในการปกครอง นอกจากนี้ นีคารัตน์ ศิลปเดช (2540 : 85-113) ยังพิจารณาคุณภาพชีวิตออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับจุลภาค (Micro Level) และ ระดับมหภาค (Macro Level) กล่าวคือ

1. ระดับจุลภาค (Micro Level) ประกอบด้วยองค์ประกอบคุณภาพชีวิตในระดับบุคคลไว้หลายประการ ได้แก่ ความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา ความสมบูรณ์ด้านจิตใจและอารมณ์ ความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ความสมบูรณ์ด้านปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ

2. ระดับมหภาค (Macro Level) ประกอบด้วย มาตรฐานความเป็นอยู่ (สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย บริการทางสังคม อาหารและโภชนาการภายในสังคม และรายได้ประชาชาติ) ภาวะประชากร (ขนาดประชากร อัตราการเกิด อัตราการตาย อัตราการย้ายถิ่น ความหนาแน่นประชากร) สังคมและวัฒนธรรม (ระบบสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม ระบบการเมืองการปกครอง) กระบวนการพัฒนา (การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การค้า ระดับการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ การมีส่วนร่วม) สิ่งแวดล้อม (มลภาวะทางน้ำ อากาศ เสียง และดิน) และทรัพยากร (มนุษย์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรม เกษตรกรรม เทคโนโลยี)

ในขณะที่สากล แบ่งองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของประชาชนเป็น 2 ด้านคือ

1. องค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คือ ภาวะแวดล้อมที่บริสุทธิ์สะอาดและความเป็นระเบียบ ปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ และเสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ

2. องค์ประกอบด้านประชากร สังคม และวัฒนธรรม คือ ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัว และในชุมชน โอกาสทางการศึกษาและการประกอบอาชีพที่เท่าเทียมกัน การเป็นที่ยอมรับของชุมชน การสร้างความสำเร็จของตนเอง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตร่างกาย และทรัพย์สิน เป็นต้น

ส่วนประเทศเพื่อนบ้านของไทยพบว่าได้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนชาติ ต่างกันไปตามสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีองค์ประกอบหลายด้านด้วยกัน โดยรวมแล้วเป็นการวัดความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน (สุภางค จันทวานิช และวิศนี ศิลตระภูด, 2538 : 106 ; อ่างถึงใน สมใจ ฉัตรไทย, 2543 : 41) ดังนี้ ฟิลิปปินส์ ได้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน มีองค์ประกอบหลักอยู่ 9 ด้านคือ

1. สุขภาพและโภชนาการ
2. การศึกษาเรียนรู้
3. รายได้และการบริโภค
4. การจ้างงาน
5. แหล่งทรัพยากร
6. ที่อยู่อาศัย
7. ความปลอดภัยของส่วนรวมและความยุติธรรม
8. ค่านิยมทางการเมือง
9. การเลื่อนชั้นทางสังคม

ในขณะที่ประเทศมาเลเซีย ได้กำหนดเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนที่มีองค์ประกอบหลักอยู่ 12 ด้าน คือ

1. ประชากร
2. ความเป็นเอกภาพของชาติ
3. การฟื้นฟูทางสังคม
4. การขจัดความยากจน
5. รายได้ การบริโภค และความมั่งคั่ง
6. ที่พักอาศัย
7. การศึกษา
8. สุขภาพและโภชนาการ
9. แรงงานและการจ้างงาน
10. ทรัพยากรธรรมชาติ
11. ความปลอดภัยของส่วนรวม
12. วัฒนธรรมและการใช้เวลาว่าง

จะเห็นได้ว่าประเด็นการพิจารณาคุณภาพชีวิตนั้นมีแนวคิดที่แตกต่างหลากหลาย แต่โดยสรุปแล้วองค์ประกอบที่จะทำให้คุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมอยู่ในระดับดีได้หรือไม่ดีมีอยู่หลายปัจจัย ได้แก่ ในระดับบุคคลหรือระดับจุลภาคนั้นประกอบด้วยองค์ประกอบด้านร่างกาย สติปัญญา ด้านจิตใจ อารมณ์ การศึกษา และสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อการดำรงชีพส่วนองค์ประกอบในระดับสังคมหรือ ระดับมหภาคนั้นจะประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๆ หลายองค์ประกอบซึ่งมีความสัมพันธ์กันและมีความ

สลับซับซ้อนขององค์ประกอบย่อยที่มีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ในองค์ประกอบหลัก ซึ่งทุกองค์ประกอบล้วนมีความสำคัญ และเป็นตัวกำหนดคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญของชีวิตได้แก่ องค์ประกอบด้านมาตรฐานการดำรงชีพด้านภาวะและการเปลี่ยนแปลงประชากร ด้านระบบสังคมวัฒนธรรม ด้านการบวการพัฒนาด้านทรัพยากร และด้านสิ่งแวดล้อม องค์ประกอบทุกด้านจะส่งผลกระทบต่อถึงกันและกัน หากองค์ประกอบใดมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นหรือเลวลงจะส่งผลถึงองค์ประกอบอื่น ๆ และในขณะเดียวกันก็จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย

การวัดคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้นมีแนวคิดที่หลากหลายดังที่กล่าวแล้วนั้น แต่อย่างไรก็ตามจะต้องมีความเหมาะสมตามช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ของการพัฒนา ซึ่งมีลักษณะกว้างขวางครอบคลุมปัจจัยหลาย ประการ ดังนั้นการวัดและการประเมินคุณภาพชีวิตของประชาชนจึงมีความจำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดขึ้นมาโดยเฉพาะในช่วงเวลานั้น ๆ เช่น การกำหนดช่วงเวลาตามช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ของแต่ละแผนฯ เป็นต้น

1.4 การประเมินคุณภาพชีวิต

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสาขาต่าง ๆ ได้อำนวยความสะดวกแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันอันตรายที่มีต่อมนุษย์ด้านสุขภาพอนามัย อันเนื่องมาจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมได้ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น น้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ดินเสื่อมคุณภาพ และกองขยะ เป็นต้น การประเมินคุณภาพชีวิตของคนไทยได้เริ่มต้นมีนโยบายที่ชัดเจนขึ้นตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) โดยมีการบริหารงานพัฒนาภายใต้คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) ที่เน้นการประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐและการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ และได้ดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ในช่วงหลังของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 มีการปรับแผนโดยให้ความสำคัญกับการกระจายการผลิตและการตลาดการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาเพื่อยก

ระดับความเป็นอยู่ของประชาชนในชนบทให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีหลักการที่สำคัญคือ เน้นการฉีกกำลังระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน องค์กรประชาชน และประชาชนในหมู่บ้านชุมชน โดยส่งเสริมให้ประชาชนในชนบทเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ร่วมคิด ร่วมพัฒนา แก้ไขปัญหา และตัดสินใจร่วมกันทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน

เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขตามสมควร โดยอาศัยเครื่องมือการชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชน

1.5 เครื่องมือชี้วัดคุณภาพชีวิตของประชาชนไทย

การที่จะบอกได้ว่าประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีหรือไม่ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ เครื่องมือชี้วัดระดับคุณภาพชีวิตคุณภาพชีวิตของประชาชน ที่สามารถบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนว่า ประชาชนที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีควรเป็นอย่างไร การกำหนดคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีความชัดเจนและสามารถวัดได้จึงได้มีการพัฒนาหารูปแบบเครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของ ประชาชนให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นตามพัฒนาการดังนี้

ปี พ.ศ. 2528 คณะรัฐมนตรีจึงเห็นชอบ โครงการปีรณรงค์คุณภาพชีวิตและ ประกาศให้มีปีรณรงค์คุณภาพชีวิตของประชาชนในชาติ (ปรช.) พ.ศ. 2528-2530 โดยใช้ เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน 8 หมวด 32 ตัวชี้วัด เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของ คนไทยว่า อย่างน้อยควรมีคุณภาพชีวิตในเรื่องอะไรบ้าง และควรมีระดับความเป็นอยู่ไม่ต่ำกว่า ระดับใดในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ

ปี พ.ศ. 2531 คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) มีมติให้สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มอบ โครงการปีรณรงค์ฯ ให้ กระทรวงมหาดไทยโดยกรมการพัฒนารัฐบาล เป็นหน่วยงานรับผิดชอบดำเนินงานต่อ ภายใต้ ชื่องานว่า "งานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท (พชช.)" ซึ่งปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา มีการจัดเก็บประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล จปฐ. ทุกครัวเรือนทั่วประเทศเป็นประจำทุกปี ใน ปี พ.ศ. 2535 มีการปรับปรุงเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็น 9 หมวด 37 ตัวชี้วัด เพื่อใช้เก็บข้อมูลในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ปี พ.ศ. 2540 มีการ ปรับปรุงเครื่องชี้วัด จปฐ. เป็น 8 หมวด 39 ตัวชี้วัดเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)

เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี สามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง และ ครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างน้อยผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน โดยมีความหมายดังนี้ ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) หมายถึง ความจำเป็นขั้นต่ำที่สุดที่ประชาชนทุกคนในชุมชนให้มีชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขพอสมควรตามช่วง เวลาหนึ่ง ๆ

เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดระดับความเป็นอยู่ของ ประชาชนในหมู่บ้านและครัวเรือนของตนเองว่าขณะนี้ยังมีปัญหาคุณภาพชีวิตในเรื่องใดบ้างที่

ยังไม่บรรลุตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานนอกจากนั้นยังใช้เป็นแนวทางในการวางโครงการกิจกรรมที่จะดำเนินการแก้ไขให้หมดไปหรือบรรเทาลง โดยเน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการค้นหา วิเคราะห์ปัญหาตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาของตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เพื่อให้บังเกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน 3 ประการคือ

1. ใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน เป็นเครื่องมือของกระบวนการเรียนรู้ของประชาชนในหมู่บ้าน เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้านทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ว่าบรรลุตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐานแล้วหรือไม่
2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยผ่านกระบวนการนับตั้งแต่การกำหนดปัญหาความต้องการที่แท้จริงของชุมชน ตลอดจนค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขปัญหา โดยใช้ข้อมูล จปฐ. ที่มีอยู่ และการดำเนินงานแก้ไขปัญหามุมชน ตลอดจนการประเมินผลการดำเนินงานที่ผ่านมา

3. ใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน เป็นแนวทางในการคัดเลือกโครงการต่าง ๆ ของรัฐให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริงของชุมชน สามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีการประสานระหว่างสาขาในด้านการปฏิบัติมากขึ้น โดยใช้เครื่องชี้วัด จปฐ. เป็นตัวกำหนด

3.1 องค์ประกอบเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในแต่ละเครื่องชี้วัด ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วนคือ ตัววัด เครื่องชี้ เกณฑ์มาตรฐาน และเป้าหมาย ดังนั้นทุกเครื่องชี้วัด จปฐ. จะบอกให้ทราบว่า ความจำเป็นพื้นฐานต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน คือเรื่องอะไร (ต้องการวัดคุณภาพชีวิตในเรื่องอะไร) มีอะไรเป็นตัวบ่งบอก (เครื่องชี้) ควรจะต้องเป็นหรือมีอย่างไร (กำหนดเกณฑ์มาตรฐาน) และภายในปีที่กำหนดจะต้องทำให้ได้อย่างน้อยร้อยละเท่าใดจึงจะถือว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในเรื่องนั้น ๆ (เป้าหมาย) ตัวอย่างเช่น เครื่องชี้วัด จปฐ. “หญิงตั้งครรภ์ได้กินอาหารอย่างเหมาะสมและเพียงพอ ซึ่งมีผลทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม” สิ่งที่ต้องการวัดคือ “การได้บริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอของหญิงตั้งครรภ์” ตัวที่จะชี้ให้ทราบว่าหญิงตั้งครรภ์ได้บริโภคอาหารอย่างถูกต้องเพียงพอหรือไม่คือ “น้ำหนักเด็กแรกเกิด” ซึ่งควรจะต้อง “ไม่น้อยกว่า 2,500 กรัม” และภายในปีจะต้องมีเด็กแรกเกิดไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเด็กแรกเกิดทั้งหมดที่เกิดภายในปีนั้นจึงจะถือได้ว่าในเครื่องชี้วัด จปฐ. ตัวนี้ประสบความสำเร็จ เพราะบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 ปัจจุบันประเทศไทยใช้เครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Minimum Needs Indicators) แบ่งออกเป็น 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ดังนี้คือ

3.2.1 หมวดที่ 1 การมีสุขภาพดี (ประชาชนมีสุขภาพอนามัยดี)

- 1) หญิงตั้งครรภ์ได้รับการดูแลก่อนคลอด และฉีดวัคซีนครบ
- 2) หญิงตั้งครรภ์ได้รับการทำคลอดและการดูแลหลังคลอด
- 3) หญิงตั้งครรภ์ได้กินอาหารอย่างเหมาะสม และเพียงพอซึ่งมีผล

ทำให้เด็กแรกเกิดมีน้ำหนักไม่ต่ำกว่า 2,500 กรัม

- 4) เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่อย่างเดียว อย่างน้อย 4 เดือนแรก

ติดต่อกัน

- 5) เด็กที่อายุต่ำกว่า 1 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
- 6) เด็กแรกเกิดถึง 5 ปี ได้กินอาหารอย่างเหมาะสม และเพียงพอ

ตามวัย

- 7) เด็กอายุ 6-15 ปี ได้กินอาหารถูกต้องครบถ้วน
- 8) เด็กอายุ 6-12 ปี ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
- 9) ครวเรือนไม่กินอาหารประเภทเนื้อสัตว์ที่ไม่ทำให้สุกด้วย

ความร้อน

- 10) ครวเรือนมีการบริโภคเกลือไอโอดีน
- 11) ครวเรือนได้กินอาหารควบคุมที่มีคุณภาพปลอดภัย และได้

มาตรฐาน อย.

- 12) ครวเรือนมีความรู้ในการใช้ยาที่ถูกต้องและเหมาะสม

3.2.2 หมวดที่ 2 มีบ้านพักอาศัยที่มั่นคง (ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่

คงทนถาวรและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม)

- 1) ครวเรือนมีที่อยู่อาศัยมีสภาพคงทนถาวรสามารถอยู่อาศัย

ต่อไปได้อีกอย่างน้อย 5 ปี

- 2) ครวเรือนที่มีและใช้ส้วมที่ถูกสุขาภิบาล
- 3) ครวเรือนมีน้ำสะอาดสำหรับดื่มและบริโภคเพียงพอตลอดปี 5

ลิตรต่อคนต่อวัน

5) ครั้วเรือนมีการจัดบ้านเรือนและบริเวณบ้านให้เป็นระเบียบถูก
สุขลักษณะ

6) ครั้วเรือนไม่ถูกลบกวานจากเสียง ความสั่นสะเทือน ฝุ่นละออง
กลิ่นเหม็น หรือมลพิษทางอากาศ น้ำเสียขยะ และสารพิษ

3.2.3 หมวดที่ 3 ได้รับการบริการด้านการศึกษาและการรับรู้ข่าวสาร

(ประชาชนเข้าถึงบริการสังคมด้านพื้นฐานที่จำเป็นแก่ชีวิตดำรงชีวิต)

1) เด็กอายุ 2-5 ปี ได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง

2) เด็กที่มีอายุครบตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับได้เข้าเรียน

การศึกษาภาคบังคับ

3) เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับได้เข้าศึกษาต่อในระดับ

มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า

4) เด็กที่จบการศึกษาภาคบังคับและไม่ได้ศึกษาต่อได้รับการ

ฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ

5) คนในครั้วเรือนอายุ 14-50 ปี อ่านและเขียนภาษาไทยได้

6) ครั้วเรือนที่ได้รับข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างน้อยสัปดาห์ละ

3 ครั้ง

7) ครั้วเรือนมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์

3.2.4 หมวดที่ 4 ครอบครัวมีความสุขสบาย

1) คู่สมรสที่ภรรยาอายุ 15-44 ปี ใช้บริการคุมกำเนิด

2) ครอบครัวมีความอบอุ่น

3) ครั้วเรือนมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและวิธีการป้องกัน

4) ครั้วเรือนที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3.2.5 หมวดที่ 5 การมีรายได้มาก (ประชาชนมีการประกอบอาชีพ

และมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต)

ครั้วเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาทต่อปี

3.2.6 หมวดที่ 6 อยากร่วมในการพัฒนา (ประชาชนมีส่วนร่วมใน

กาพัฒนาความเป็นอยู่ และกำหนดชีวิตของตนเอง และชุมชน)

1) ครั้วเรือนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล

2) คนในครั้วเรือนไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามระบบประชาธิปไตย

3) คริวเรือนที่เข้าร่วมกิจกรรมในการบำรุงรักษาสาธารณะสมบัติ
3.2.7 หมวดที่ 7 พาหุคุณธรรม (ประชาชนมีการพัฒนาจิตใจของ

ตนเอง ได้ดีขึ้น)

- 1) คริวเรือนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง
- 2) คนในคริวเรือนไม่ติดสุรา
- 3) คนในคริวเรือนไม่ติดบุหรี่
- 4) คริวเรือนเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี ศิลปวัฒนธรรมประจำ

ท้องถิ่น

- 5) คนสูงอายุ และคนพิการได้รับการดูแลจากคนในคริวเรือน

หรือชุมชน

3.2.8 หมวดที่ 8 บำรุงสิ่งแวดล้อม (ประชาชนมีจิตสำนึก และ
ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

- 1) คริวเรือนได้ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ

- 2) คริวเรือนได้ร่วมทำกิจกรรมการป้องกันและควบคุม

สิ่งแวดล้อม

ในการศึกษาครั้งนี้เมื่อได้ทบทวนองค์ประกอบเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน
ของประชาชนพบว่า ครอบคลุมถึงองค์ประกอบและความหมายของคุณภาพชีวิตในทัศนะ
ต่าง ๆ ของนักวิชาการที่มีชื่อเสียง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ยึดถือเครื่องชี้วัดความจำเป็นพื้นฐานตามรายงานคุณภาพชีวิตของ
คนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ปี พ.ศ. 2544 กรมการพัฒนาชุมชน 8 หมวด 39 ตัวชี้วัด
ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พิจารณาความเหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้และได้ปรับปรุงเครื่องชี้วัดคุณภาพชีวิต
เป็น 8 หมวด 24 ตัวชี้วัดดังนี้

1. หมวดที่ 1 การมีสุขภาพดี

1.1 หญิงตั้งครรภ์ในครอบครัวได้รับการดูแลก่อนคลอดตามเกณฑ์ การ
บริการและฉีดวัคซีนครบตามเกณฑ์

1.2 เด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ในครอบครัวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรค
โรค คอตีบ ไอกรณ บาดทะยัก หัด โปลิโอ หัดเยอรมัน คางทูม ตับอักเสบนชนิดบี ครบตามตาราง
สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค

1.3 เด็กอายุ 6-12 ปี ในครอบครัวได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคไวรัส คอตีบ บาดทะยัก โปлио และวัคซีนรวมครบตามตารางสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคที่ สาธารณะสุขกำหนด

1.4 เด็กแรกเกิดถึงอายุ 15 ปี ในในหมู่บ้านโดยสภาพทั่วไปมีอาหาร การกินบริบูรณ์ เพียงพอตามมาตรฐานด้านสุขอนามัย

1.5 สมาชิกในครอบครัวได้กินอาหารอย่างเพียงพอ

2. หมวดที่ 2 การมีบ้านพักอาศัยที่มั่นคง

2.1 สภาพที่อยู่อาศัยของครอบครัวมีสภาพคงทนถาวรสามารถอยู่อาศัย ต่อไปได้อีกไม่น้อยกว่า 5 ปี

2.2 ครอบครัวของท่านมีส่วนประเภทส้วมซึมใช้

2.3 สมาชิกในครอบครัวมีน้ำสะอาดจากน้ำประปา หรือน้ำบ่อบาดาล สำหรับดื่ม และบริโภคเพียงพอตลอดปี

2.4 สมาชิกในครอบครัวไม่ถูกรบกวนจากฝุ่นละออง กลิ่นเหม็น หรือ มลพิษทางอากาศ น้ำเสีย ขยะและสารพิษ

3. หมวดที่ 3 การได้รับบริการด้านการศึกษา

3.1 เด็กในครอบครัวได้เข้ารับการศึกษาระดับชั้นตามเกณฑ์

3.2 เด็กในครอบครัวที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วได้เข้าศึกษาต่อใน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า

3.3 เด็กในครอบครัวที่จบการศึกษาภาคบังคับถ้าไม่ได้ศึกษาต่อจะ ได้รับการฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ

3.4 สมาชิกในครอบครัวอายุ 14-50 ปี อ่านและเขียนภาษาไทยได้ทุก

คน

4. หมวดที่ 4 ครอบครัวมีความสุขสบาย

4.1 สมาชิกในครอบครัวมีความรักความอบอุ่นเอื้ออาทรต่อกันเสมอ

4.2 สมาชิกในครอบครัวมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุและรู้จักวิธีการ

ป้องกันอย่างถูกวิธี

4.3 ครอบครัว และสมาชิกในครอบครัวมีความปลอดภัยในชีวิตและ

ทรัพย์สิน

4.4 ในหมู่บ้านครอบครัวที่มีสมาชิกผู้สูงอายุ หรือคนพิการได้รับการดูแลจากคนในครอบครัวอย่างดี

5. หมวดที่ 5 การมีรายเพียงพอ

5.1 ครอบครัวมีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ

5.2 ครอบครัวมีเงินสะสมเหลือหักจากรายได้ไว้ใช้จ่ายในยามจำเป็น

6. หมวดที่ 6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนา

6.1 ท่านและสมาชิกในครอบครัวที่มีสิทธิเลือกตั้งไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งทุกครั้ง เมื่อมีการเลือกตั้ง

6.2 สมาชิกในครอบครัวได้เข้าร่วมกิจกรรมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ และการพัฒนาอื่น ๆ

7. หมวดที่ 7 การมีคุณธรรม

7.1 สมาชิกในครอบครัวได้ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

7.2 สมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมตามประเพณี ศิลปวัฒนธรรม

ประจำท้องถิ่นเสมอ

8. หมวดที่ 8 การบำรุงสิ่งแวดล้อม

ชาวบ้านในหมู่บ้านได้ร่วมทำกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ และพร้อมเพรียงกัน

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

การถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดไว้ 6 ด้าน โดยพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามวัตถุประสงค์เป้าหมายของการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการทั่วไป รูปแบบการถ่ายโอนและระยะเวลาของการถ่ายโอนโดยจำแนกงานในแต่ละด้านที่จะต้องถ่ายโอนชื่อกฎหมายหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ลักษณะภารกิจรูปแบบ ขอบเขต ระยะเวลาละเงื่อนไขในการถ่ายโอน ซึ่งไม่จำเป็นต้องถ่ายโอนพร้อมกันขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภทที่จะรับการถ่ายโอน รวมทั้งสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารับรองตลอดจนการปรับปรุงกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องสำหรับแผนปฏิบัติการและการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้ 6 ด้าน โดยหนึ่งในหกด้านนั้นประกอบด้วยการถ่ายโอนภารกิจ ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ดังนี้

ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ได้แก่ การส่งเสริมอาชีพ งานสวัสดิการสังคม เช่น การสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา ผู้ด้อยโอกาส งานนันทนาการ เช่น การส่งเสริมกีฬาและการจัดการให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การศึกษา เช่น การจัดการศึกษาในระบบและการจัดการศึกษานอกระบบ งานสาธารณสุข เช่น การสาธารณสุข การรักษาพยาบาลและการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและที่อยู่อาศัย (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2545 : 210-212)

การถ่ายโอนภารกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) มีภารกิจถ่ายโอนจำนวน 9 ภารกิจ 19 งาน โครงการ กิจกรรม มีส่วนราชการที่ถ่ายโอนภารกิจ จำนวน 7 กรมใน 5 กระทรวง มีภารกิจดังนี้ (คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2551 : 16)

1. แผนภารกิจด้านการส่งเสริมอาชีพ

1.1 กลุ่มภารกิจการส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมอาชีพเลี้ยงสัตว์

2. แผนภารกิจด้านสวัสดิการสังคม

2.1 กลุ่มภารกิจด้านการสังคมสงเคราะห์พัฒนาคุณภาพชีวิต

ชีวิต

2.2 กลุ่มภารกิจด้านการส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน

ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ ควบคุมหอพักเอกชน

3. แผนภารกิจด้านการศึกษา

3.1 กลุ่มภารกิจจัดการการศึกษาในระบบที่เป็นการจัดการขั้นพื้นฐาน

3.1.1 การจัดการศึกษาในระบบที่เป็นการจัดการขั้นพื้นฐาน

3.1.2 การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

3.2 กลุ่มภารกิจจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

3.2.1 ห้องสมุด

3.2.2 การบริหารการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

4. แผนภารกิจด้านสาธารณสุข กลุ่มภารกิจการสร้างเสริมสุขภาพและการ

ป้องกันโรคและการรักษาพยาบาล

4.1 การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันโรคและการรักษาพยาบาลเบื้องต้น

4.2 การรักษาพยาบาล

การดำเนินงานด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

จากภารกิจที่ได้รับการถ่ายโอนด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบล ขามป้อม ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 2 ฉบับ ผู้วิจัยได้สรุปตาม แผนการดำเนินงาน (ปี พ.ศ. 2554-2556) ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี (ปี พ.ศ. 2554-2556) แผนยุทธศาสตร์การ พัฒนา (ปี พ.ศ. 2555-2559) และแผนพัฒนาสามปี (ปี พ.ศ. 2555-2557) จำแนกเป็นรายด้านเป็น 6 ด้านดังนี้

1. ด้านการส่งเสริมการพัฒนาคนและสังคม

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒหน้าที่ 1 การส่งเสริมการพัฒนาและสังคม (แผนพัฒนา 3 ปี, 2555-2557 : 21-40) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ข้อมูลโครงการ แผนงานดำเนินงานด้านการส่งเสริมการพัฒนาและสังคม

โครงการ	ปีงบประมาณ 2555 (บาท)	ปีงบประมาณ 2556 (บาท)	ปีงบประมาณ 2557 (บาท)
1. แนวทางที่ 1 การพัฒนาและส่งเสริมการศึกษา			
1.1 สนับสนุนกิจกรรม โครงการของโรงเรียนภายในตำบลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำหมู่บ้าน	1,200,000	1,200,000	1,200,000
1.2 ก่อสร้าง ปรับปรุงศูนย์พัฒนาเด็กเล็กประจำหมู่บ้าน	800,000	800,000	800,000
1.3 กิจกรรมงานวันเด็ก	40,000	40,000	40,000
1.4 อุดหนุนอาหารเสริม (นม) อาหารกลางวันให้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนในเขตพื้นที่ ต.ขามป้อม	1,500,000	1,500,000	1,500,000

โครงการ	ปีงบประมาณ 2555 (บาท)	ปีงบประมาณ 2556 (บาท)	ปีงบประมาณ 2557 (บาท)
1.5 การจ้างนักเรียน - นักศึกษาทำงาน ในช่วงปิดภาคเรียน	30,000	30,000	30,000
2. แนวทางที่ 2 การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมฯ			
2.1 ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น จำนวน 10 หมู่บ้าน	400,000	400,000	400,000
งานบุญบั้งไฟ			
งานลอยกระทง			
งานบุญกฐิน			
งานเข้าพรรษา			
งานบุญกุ่มข้าวใหญ่			
งานประเพณีสงกรานต์			
3 แนวทางที่ 3 การพัฒนาและส่งเสริม สุขภาพและอนามัย			
3.1 สนับสนุนและส่งเสริม ศูนย์ สาธารณสุขมูลฐานประจำหมู่บ้าน (ศสมข.) และสาธารณสุขมูลฐานหมู่บ้าน (สสม.)	160,000	160,000	160,000
3.2 การรณรงค์โรคเอดส์	100,000	100,000	100,000
3.3 จัดซื้ออุปกรณ์กีฬาหมู่บ้านและก่อสร้าง ลานกีฬาเอนกประสงค์	500,000	500,000	500,000
3.4 อุดหนุนกองทุนสุขภาพระดับตำบล	80,000	80,000	80,000
4 แนวทางที่ 4 การพัฒนาการกีฬาและ นันทนาการ			
จัดซื้ออุปกรณ์กีฬาหมู่บ้านและก่อสร้างลาน กีฬาเอนกประสงค์ประจำหมู่บ้าน	500,000	500,000	500,000

ที่มา : แผนงานดำเนินงานด้านการส่งเสริมการพัฒนาและสังคมองค์การบริหารส่วนตำบล

ขามป้อม อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น, 2555 : 21-26

2. ด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจน

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพองค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเบ็ญ้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านที่ 2 การแก้ไขปัญหาคความยากจน (แผนพัฒนา 3 ปี, 2555-2557 : 21-40) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5 ข้อมูลโครงการ แผนงานการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจน

โครงการ	ปีงบประมาณ 2555 (บาท)	ปีงบประมาณ 2556 (บาท)	ปีงบประมาณ 2557 (บาท)
1. แนวทางที่ 1 ส่งเสริมศักยภาพและขีดความสามารถเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์			
1.1 ส่งเสริม สนับสนุน ศูนย์บริการการเรียนรู้ และถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	100,000	100,000	100,000
1.2 ส่งเสริม สนับสนุนหมู่บ้านจำนวน 10 หมู่บ้าน ในการจัดโครงการกลุ่มแม่บ้านและเยาวชน	500,000	500,000	500,000
เลี้ยงโคนม			
ทอผ้าไหม			
เพาะเห็ด			
เลี้ยงสุกร			
แปรรูปข้าว (ขนมข้าวแต่น)			
การผลิตปุ๋ยน้ำหมักอินทรีย์ชีวภาพ			
การทำอาหารสัตว์			
2. แนวทางที่ 2 การพัฒนาและส่งเสริมด้านสวัสดิการของชุมชน			
2.1 สงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเอดส์	2,000,000	2,000,000	2,000,000

โครงการ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ
	2555 (บาท)	2556 (บาท)	2557 (บาท)
2.2 ก่อสร้างบ้านเอื้ออาทรแก่ผู้ด้อยโอกาส	200,000	200,000	200,000
2.3 การสนับสนุนกองทุนสวัสดิการสังคม (สัจจะวันละ 1 บาท)	10,000	10,000	10,000

ที่มา : แผนงานการดำเนินงานด้านการแก้ไขปัญหาคความยากจนองค์กรบริหารส่วนตำบล
ขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น, 2555 : 27-29

3. ด้านการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพขององค์กรบริหารส่วนตำบลขามป้อม
อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับที่ 3 การพัฒนาเมืองและ
ชุมชนน่าอยู่ (แผนพัฒนา 3 ปี, 2555-2557 : 21-40) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 ข้อมูล โครงการ แผนการงานดำเนินงานด้านการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่

โครงการ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ	ปีงบประมาณ
	2555(บาท)	2556(บาท)	2557(บาท)
1. แนวทางที่ 1 ก่อสร้างและปรับปรุง บำรุง ถนน สะพาน ทางเท้าและท่อระบายน้ำ			
1.1 ก่อสร้างถนน คสล. ภายในหมู่บ้าน จำนวน 10 หมู่บ้าน	4,000,000	4,000,000	4,000,000
1.2 ก่อสร้างถนนลูกรังและถนนหินคลุก จำนวน 10 หมู่บ้าน	1,500,000	1,500,000	1,500,000
1.3 ก่อสร้างรางระบายน้ำ คสล. และวางท่อ ลอดภายในเขตพื้นที่หมู่บ้านจำนวน 10 หมู่บ้าน	1,500,000	1,500,000	1,500,000

โครงการ	ปีงบประมาณ 2555(บาท)	ปีงบประมาณ 2556(บาท)	ปีงบประมาณ 2557(บาท)
2. แนวทางที่ 2 การขยายเขตไฟฟ้าและ ไฟฟ้าสาธารณะ ปรับปรุงซ่อมแซม ติดตั้ง ไฟฟ้าและขยาย เขตไฟฟ้าแรงต่ำ	800,000	800,000	800,000
3. แนวทางที่ 3 การก่อสร้างและขยายเขต ประปา ขุดเจาะบาดาลประจำหมู่บ้าน	500,000	500,000	500,000
4. แนวทางที่ 4 ส่งเสริมการป้องกัน ฝ้า ระวังรักษาบำบัดผู้เสี่ยงติดยาเสพติดและการ รักษาสุขภาพชุมชนให้เข้มแข็งอย่างยั่งยืน			
4.1 จัดแข่งขันกีฬาตำบลขามป้อม อำเภอ เปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ด้านยาเสพติด	80,000	80,000	80,000
4.2 การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด	200,000	200,000	200,000
5. แนวทางที่ 5 ส่งเสริมระบบความ ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน ลดปัญหาความ รุนแรงในครอบครัว อุบัติเหตุ อาชญากรรม และการบรรเทาสาธารณภัย การช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาภัย ธรรมชาติ	500,000	500,000	500,000

ที่มา : แผนการงานดำเนินงานด้านการพัฒนาเมืองและชุมชนนำร่ององค์การบริหารส่วนตำบล
ขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น, 2555 : 30-34

4. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การค้า และการลงทุน

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม
อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 4 การพัฒนาเศรษฐกิจ
ชุมชน การค้า และการลงทุน (แผนพัฒนา 3 ปี, 2555-2557 : 21-40) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ข้อมูลโครงการ แผนการดำเนินพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การค้า และการลงทุน

โครงการ	ปีงบประมาณ 2555(บาท)	ปีงบประมาณ 2556(บาท)	ปีงบประมาณ 2557(บาท)
1. แนวทางที่ 1 ส่งเสริมและเพิ่มทักษะอาชีพ ของครัวเรือนและกลุ่มอาชีพ			
1.1 อุดหนุนกลุ่มอาชีพ แก่สตรี แม่บ้าน อสม. ประจำหมู่บ้าน ในเขตตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น	200,000	200,000	200,000
1.2 การอบรมเพิ่มความรู้การตลาดแก่ เกษตรกร (การค้า – การขาย)	150,000	150,000	150,000
2. แนวทางที่ 2 สร้างความตระหนักแก่ ผู้ประกอบการและผู้บริโภค			
2.1 ส่งเสริมสนับสนุนชุมชน ร้านค้าชุมชน ลานค้าชุมชนสินค้าพื้นเมือง และผลผลิต ทางการเกษตร	500,000	500,000	500,000
2.2 สนับสนุนกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ภายในชุมชน	500,000	500,000	500,000

ที่มา : แผนการดำเนินพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การค้า และการลงทุนองค์การบริหารส่วนตำบล
ขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น, 2555 : 35

5. ด้านการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม
อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 5 การพัฒนาด้าน
สิ่งแวดล้อม (แผนพัฒนา 3 ปี, 2555-2557 : 21-40) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 8 ข้อมูลโครงการ แผนงานการดำเนินการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

โครงการ	ปีงบประมาณ 2555(บาท)	ปีงบประมาณ 2556(บาท)	ปีงบประมาณ 2557(บาท)
1. แนวทางที่ 1 สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม			
1.1 ขุดลอกลำห้วย สระน้ำและก่อสร้างซ่อมแซมฝายน้ำล้น	1,900,000	1,900,000	1,900,000
1.2 ปลูกป่าชุมชน อนุรักษ์ป่าชุมชน และปลูกต้นไม้สองข้างทาง(จัดหาพันธุ์ไม้)	300,000	300,000	300,000
2. แนวทางที่ 2 การบริการจัดการขยะมูลฝอย			
2.1 จัดซื้อถังขยะ (จัดซื้อเพิ่มเติม)	200,000	200,000	200,000
2.2 การก่อสร้างที่ทิ้งขยะชุมชนค่าจ้างเหมาบริการและค่าสัมปทาน	800,000	800,000	800,000

ที่มา : แผนงานการดำเนินการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมองค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม
อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น, 2555 : 36-37

6. ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม
อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 6 พัฒนาด้านการ
บริหารจัดการที่ดี (แผนพัฒนา 3 ปี, 2555-2557 : 21-40) ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 9 ข้อมูลโครงการ แผนงานการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

โครงการ	ปีงบประมาณ 2555(บาท)	ปีงบประมาณ 2556(บาท)	ปีงบประมาณ 2557(บาท)
1. แนวทางที่ 1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรทุกภาคส่วน			
1.1 การจัดตั้งและปรับปรุงหอกระจายข่าวเพื่อการสื่อสารประจำหมู่บ้าน	100,000	100,000	100,000
1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น	50,000	50,000	50,000
2. แนวทางที่ 2 ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและองค์การให้มีขีดความสามารถในการพัฒนา			
การเพิ่มศักยภาพ เสริมสร้างให้ความรู้แก่บุคลากร อบต.และ			
ทัศนศึกษาดูงานนอกสถานที่	500,000	500,000	500,000
3. แนวทางที่ 3 ส่งเสริมระบบการบริการประชาชนตามมาตรฐานสากล (PSO)			
ปรับปรุงระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ			
ข่าวสารของ อบต.	50,000	50,000	50,000
4. แนวทางที่ 4 ส่งเสริมและสนับสนุน			
แนวนโยบายของรัฐบาลและยุทธศาสตร์การ			
พัฒนาจังหวัด			
ปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามโครงการของ			
จังหวัด และ นโยบายของรัฐบาลให้			
สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด	300,000	300,000	300,000

ที่มา : แผนงานการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีองค์การบริหารส่วนตำบล

ขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น, 2555 : 38-40

องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

1. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม

ประวัติความเป็นมา

ตำบลขามป้อมมีชื่อเรียกมาจากชื่อหมู่บ้าน คือ บ้านขามป้อม เนื่องจากเป็นหมู่บ้านใหญ่ต่อมาตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ได้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 มีอาคารที่ทำการตั้งอยู่เลขที่ 97 หมู่ 10 ตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ประมาณ 34,212 ไร่ หรือ 54.74 ตารางกิโลเมตร

2. ข้อมูลทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น ตั้งอยู่ทิศเหนืออำเภอเปือยน้อย ระยะทางห่างตัวอำเภอเปือยน้อยประมาณ 11 กิโลเมตร โดยใช้เส้นทางสายอำเภอเปือยน้อย – อำเภอบ้านไผ่ (ถนนทางหลวงหมายเลข ขก 2297)

3. ทำเลที่ตั้งตำบล

3.1 ทิศเหนือ ติดเขต องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านลาน อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

3.2 ทิศใต้ ติดเขต เทศบาลตำบลเปือยน้อย อำเภอเปือยน้อย จังหวัดขอนแก่น

3.3 ทิศตะวันออก ติดเขต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแวง อำเภอภูกระดึง จังหวัดมหาสารคาม

3.4 ทิศตะวันตก ติดเขต องค์การบริหารส่วนตำบลป่าป้อ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น

4. เขตปกครอง รวม 10 หมู่บ้าน คือ

หมู่ที่ 1 บ้านขามป้อม	ผู้ปกครอง นายสุสิต อาจจำปา	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 2 บ้านส้มป่อยใหญ่	ผู้ปกครอง นายสุกมล กันนารัตน์	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 3 บ้านส้มป่อยน้อย	ผู้ปกครอง นายสมเกียรติ เวียงไกร	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 4 บ้านวังผือ	ผู้ปกครอง นายสำเนียง ไชยวงษา	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 5 บ้านหนองนกเขียน	ผู้ปกครอง นายธนกร ไสโว	ผู้ใหญ่บ้าน

หมู่ที่ 6 บ้านหนองโก	ผู้ปกครอง นายสมพงษ์ จีนโซ	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 7 บ้านหินสาว	ผู้ปกครอง นายลำควน คงแสง	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 8 บ้านนาเสถียร	ผู้ปกครอง นายน้อย ป้อยยิ้ม	ผู้ใหญ่บ้าน
หมู่ที่ 9 บ้านวังฝื่อ	ผู้ปกครอง นายวรพันธุ์ สุคมาตย์	กำนันตำบล

ขามป้อม

หมู่ที่ 10 บ้านหนองนกเขียน ผู้ปกครอง นายสมหวัง ชูยโสน ผู้ใหญ่บ้าน

5. เนื้อที่ องค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ ประมาณ 34,212 ไร่ หรือ 54.74 ตารางกิโลเมตร โดยสามารถแยกได้ ดังนี้

5.1	พื้นที่	ทางการเกษตร	31,000 ไร่
5.2	พื้นที่	การประมง	90 ไร่
5.3	พื้นที่	ปศุสัตว์	672 ไร่
5.4	พื้นที่	ที่อยู่อาศัย	1,240 ไร่
5.5	พื้นที่	สาธารณะ	1,210 ไร่

6. ประชากร จำนวนหมู่บ้าน คริวเรือน และประชากร

ตารางที่ 10 จำนวนหมู่บ้าน คริวเรือน และประชากร

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม
1	ขามป้อม	132	319	289	608
2	ส้มป่อยใหญ่	131	342	372	714
3	ส้มป่อยน้อย	126	265	275	540
4	วังฝื่อ	196	447	425	872
5	หนองนกเขียน	110	235	196	431
6	หนองโก	146	320	335	655
7	หินสาว	136	323	329	652
8	นาเสถียร	65	140	144	284
9	วังฝื่อ	114	231	263	494
10	หนองนกเขียน	59	112	99	211
รวม		1,215	2,734	2,727	5,461

7. สภาพทางเศรษฐกิจ

ในพื้นที่ส่วนมากประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม โดยสามารถจำแนกได้ดังต่อไปนี้

7.1 ไร่ข้าง คิดเป็น ไร่ยละ 20

7.2 เกษตรกร คิดเป็น ไร่ยละ 70

7.3 ค้าขาย ประกอบธุรกิจส่วนตัว/รับราชการพนักงานรัฐวิสาหกิจ

คิดเป็น ไร่ยละ 10

8. สภาพทางสังคม

8.1 สถาบันทางศาสนาและสำนักสงฆ์

8.1.1 วัด สำนักสงฆ์ จำนวน 8 แห่ง

8.2 การศึกษา

8.2.1 โรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 5 แห่ง

8.2.2 โรงเรียนระดับประถมศึกษาขยายโอกาส จำนวน 1 แห่ง

8.2.3 โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง

8.2.4 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 2 แห่ง

8.2.5 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง

8.3 การสาธารณสุข

8.3.1 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล จำนวน 1 แห่ง

8.4 การไฟฟ้า

8.4.1 ทุกหมู่บ้าน มีไฟฟ้าใช้แล้วแต่ยังไม่ครบทุกหลังคาเรือน

8.5 ระบบประปา

8.5.1 ประปาหมู่บ้าน (อบต. สร้างเอง 2 แห่ง) จำนวน 10 แห่ง

9. โครงสร้างพื้นฐาน

เส้นทางคมนาคม

สภาพการคมนาคมโดยทั่วไป ไม่ค่อยสะดวกเนื่องจากถนนเชื่อมระหว่างหมู่บ้าน ยังมีสภาพเป็นหลุม เป็นบ่อ ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นถนนลูกรังในช่วงฤดูฝนจะสัญจรไปมาไม่สะดวก ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ปรับปรุงซ่อมแซมไปแล้วเป็นบางส่วน

เนื่องจากมีงบประมาณมีจำนวนจำกัดไม่สามารถดำเนินการได้ทุกสายในตำบล ส่วนถนนภายในหมู่บ้านบางส่วนจะเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็กสามารถสัญจรไปมาได้สะดวก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรกนก ทิพย์แสง (2555 : 85-86) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลพานพร้าว อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย จำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ที่แตกต่างกัน พบว่าโดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

จตุพล เจริญธัญญากร (2554 : 66-77) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร ภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านสาธารณสุข มีการดำเนินงานในระดับมาก ส่วนด้านสวัสดิการสังคมและการส่งเสริมอาชีพมีการดำเนินงานระดับปานกลาง

2. ปัญหาด้านการดำเนินงานด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกำแพงเพชร ภาพรวมมีปัญหาการดำเนินงานในระดับน้อยและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการศึกษา ด้านนันทนาการ ด้านการสาธารณสุข มีปัญหาการดำเนินงานในระดับน้อย ส่วนด้านการส่งเสริมอาชีพและสวัสดิการสังคมมีปัญหาการดำเนินงานระดับปานกลาง

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดกำแพงเพชร สรุปดังนี้

3.1 ด้านการส่งเสริมอาชีพ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องว่าองค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องสร้างค่านิยมพื้นฐานของการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน โดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.2 ด้านสวัสดิการสังคม ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การสร้างเครื่องข่ายในการส่งเสริมสวัสดิการ เช่น สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อำเภอองค์การภาคประชาชนร่วมดำเนินการ

3.3 ด้านนันทนาการ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ตั้งแต่ การร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมการติดตามประเมินผล

3.4 ด้านการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร เช่น การอบรม การศึกษาต่อ คุงาน

3.5 ด้านการสาธารณสุข ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน เช่น การประชุมสัมมนา การฝึกอบรม

เจลีเยว เกษจันทร์ทิวา (2553 : 83-84) ได้ทำการศึกษา ความคาดหวังของประชาชนต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบลกาชี อำเภอกาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

1. ประชาชนเห็นด้วยว่า เทศบาลตำบลกาชีมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ประชาชนมีความคาดหวังต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสูงสุด คือ ด้านสิ่งแวดล้อม รองลงมา ด้านสังคม ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และด้าน โครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ

2. ประชาชนมีความคาดหวังว่า เทศบาลตำบลกาชีมีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ คือ ด้านสังคม รองลงมา คือ ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจด้านสิ่งแวดล้อม ด้านศาสนา ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น และ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ตามลำดับ

3. สภาพการส่งเสริมคุณภาพชีวิตกับความคาดหวังต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่าเฉลี่ย ความคาดหวังต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตสูงกว่าสภาพการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

รัตนา ต้นสุวรรณค์ (2553 : 45-51) ได้ทำการศึกษา การดำเนินงานการจัดการสวัสดิการสังคมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลกุดฉิม อำเภอนาคูพนม จังหวัดนครพนม พบว่า

1. การดำเนินงานมีการจัดบริการได้ตรงกับความต้องการของประชาชนมากที่สุด ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการฝึกและการประกอบอาชีพ และด้านการส่งเสริมกีฬา และตรงกับความต้องการของประชาชนน้อยที่สุด ได้แก่ ในด้านการจัดให้มีบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

2. การดำเนินงานการจัดสวัสดิการเกี่ยวกับคุณภาพบริการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าคุณภาพอยู่ในระดับดี ได้แก่ ด้านการจัดการศึกษา (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน) และด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และความเห็นด้านคุณภาพของการจัดบริการอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการฝึกอบรมและการประกอบอาชีพ ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านการส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัย ด้านการส่งเสริมการศึกษาศิลปะ จารีต ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมกีฬา ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านการรักษาความสะอาดและความปลอดภัยของบ้านเมือง ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย ด้านการบริการสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล ด้านการจัดให้มีและควบคุมสถานและฌาปนสถาน ด้านการดูแลรักษาที่สาธารณะและด้านการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความเห็นด้านคุณภาพการจัดการบริการอยู่ในระดับควรปรับปรุง แก้ไขใหม่ มีเพียงด้านการจัดการให้มีการบำรุงสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สาเหตุมาจากองค์การบริหารส่วนตำบล กุดฉิมมีพื้นที่จำกัดในการจัดสถานที่เพื่อใช้เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

คำรงค์ บุญกลาง (2552 : 139-160) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” พบว่า

1. ผลการดำเนินงานด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาลตำบลบ้านกลางอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน โดยแบ่งประเภทการจัดบริการสวัสดิการสังคมออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านที่อยู่อาศัยและจัดระเบียบชุมชน ด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านสวัสดิการสังคมทั่วไปและด้านนันทนาการและการพักผ่อนหย่อนใจ พบว่า ผลการดำเนินงานดังกล่าวทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. ความคาดหวังของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง เกี่ยวกับการจัดบริการสวัสดิการสังคมด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองจังหวัดลำพูนเมื่อเปรียบเทียบกับสิ่งที่ได้จัดให้จริง พบว่า ประชาชนได้รับการจัดบริการสวัสดิการสังคมด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตจากเทศบาลตำบลบ้านกลาง ต่ำกว่าที่คาดหวังไว้

3. ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานจัดบริการสวัสดิการสังคมด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูนแบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน คือ

3.1 ปัญหาอุปสรรคในการเข้ารับบริการสาธารณะด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนอันดับแรก คือ ความเพียงพอในการดำเนินกิจกรรมหรือการให้บริการ รองลงมา คือความเพียงพอในการตอบสนองความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

3.2 ปัญหาอุปสรรคด้านอื่นๆ ในการเข้ารับบริการสวัสดิการสังคมด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนของเทศบาลตำบลบ้านกลาง พบว่า มีปัญหาครูผู้สอนรายวิชาไม่เพียงพอปัญหาไม่มีการจัดการศึกษาในระดับมัธยม ปัญหาไม่มีศูนย์แพทย์และไม่มีแพทย์ประจำให้บริการในชุมชนปัญหาการจัดเก็บขยะล่าช้า ปัญหาผู้สูงอายุไม่มีอาชีพ เป็นต้น

3.3 ผลการสัมภาษณ์ถึงปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานจัดบริการสวัสดิการสังคมด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน พบว่า มีปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในการเบิกจ่ายงบประมาณให้ทันกับสถานการณ์ ปัญหาด้านบุคลากรทางการแพทย์ ปัญหาด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เวชภัณฑ์ ยาต่างๆ ไม่ทั่วถึงกับความต้องการรับบริการ เป็นต้น

นฤกุล ฝอยทอง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลตำบลแกดำ อำเภอแกดำ จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง วิชัย สาขารักษา (2552 : 56) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าบ่อ อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย ที่มีเพศ อาชีพ และระดับการศึกษาต่างกัน พบว่าที่มีเพศ อาชีพ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ทางสถิติที่ระดับ .05

อัจฉรารัตน์ อนุมาศ (2552 : 86) ได้ศึกษาการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ผลการศึกษาพบว่า 1. การดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน 2. ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลปะหลาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกตามหมู่บ้านที่อาศัยอยู่ พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

รัชฎาภรณ์ นวมนาคะ (2550 : 83-94) ได้ทำการศึกษา คุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักความจำเป็นพื้นฐานในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. คุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักความจำเป็นพื้นฐานในเขตพื้นที่องค์การบริหาร ส่วนตำบลหินเหล็กไฟ ในภาพรวมประชาชนมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง พิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมากในด้านร่วมใจพัฒนา ด้านคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลางในด้านมีบ้านอาศัย ด้านรายได้ก้าวหน้า และด้านปลูกฝังค่านิยมไทยเป็นลำดับสุดท้าย

2. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนในด้านฝึกฝนการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนในด้านสุขภาพดี ด้านฝึกฝนการศึกษา ด้านร่วมใจพัฒนาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านรายได้ก้าวหน้ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงสุดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตประชาชนในด้านฝึกฝนการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และด้านรายได้ก้าวหน้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส

บังอร ไชยศิริพันธ์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งเขาหลวง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเพียง 1 ด้าน คือการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

วาสนา วลิกรัตน์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาของเทศบาลเมืองแสนสุขแบบบูรณาการ ตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ด้าน พบว่า ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

นภคณ เกิ่งบุรี (2549 : บทคัดย่อ) คุณภาพการให้บริการสนามกีฬา กรีฑาสีศึกษา สนามกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน

1. ความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน ผู้ใช้บริการมีความต้องการมาใช้บริการอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสิ่งที่มีปัญหามากที่สุด คือ สนามกีฬา มีสภาพชำรุด เก่า ล้าสมัย ขาดการปรับปรุงพัฒนา ขาดผู้ฝึกสอนและอุปกรณ์กีฬา

ณทพงษ์ วิยะรัตน์ (2548 : 78-79) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชน ที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลข้างคอก อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี พบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง เพศชาย และเพศหญิง ผู้มีรายได้ระหว่าง 5,000 บาท และต่ำกว่ากับผู้มีรายได้ 5001 บาทขึ้นไป มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นมากกว่าผู้มีอายุ 18-30 ปี และ 31-59 ปี อาชีพเกษตรกร และค้าขาย พนักงานบริษัท ห้างร้าน โรงงานอุตสาหกรรม และรับราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจมีความเห็นไม่แตกต่างกัน

ประสงค์ พิมพ์พิทักษ์ (2548 : 85-87) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนางตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบทบาทการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลนางตะเคียน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง และผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่จำแนกตาม เพศ อายุ การศึกษา สภาพสมรส อาชีพ เขตที่อยู่อาศัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

มนูญ บูรณพัฒนา (2547 : 80-83) ได้ทำการศึกษาวิจัย การจัดการสวัสดิการสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนของเทศบาลเมือง อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าประชาชนเห็นว่าเทศบาลตำบลยางเมือง มีการจัดบริการสังคมด้านต่างๆเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อแยกเป็นกลุ่มบริการพบว่าบริการด้านการบำรุงศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมและด้านการส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและพิการ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากส่วนด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน การจัดการขยะและการให้การศึกษายู่ในระดับปานกลาง

การศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานบริการของเทศบาล พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการบริการสังคม พบว่าประชาชนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจมากที่สุด รองลงมาคือ การพัฒนาสังคม และคุณภาพชีวิตบริการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านโครงสร้างพื้นฐานตามลำดับ

โดยข้อเสนอการวิจัยให้เทศบาลดำเนินการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการบริการสวัสดิการสังคมให้มากขึ้น โดยเฉพาะที่เกี่ยข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชน

สุภาวดี สีนสายออบ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่าประชาชนมีระดับความคิดเห็นในการประเมินประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้าง พบว่าปัจจัยที่ทำการศึกษา 7 ปัจจัยประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง มีเพียง 6 ปัจจัยที่มีระดับการประเมินประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบลท่าช้างที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 คือ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลท่าช้าง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การดำเนินงานด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลนั้น เป็นไปตามการกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพบว่ามีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง มีการดำเนินงานในด้านการศึกษา สาธารณสุข การส่งเสริมอาชีพ การจัดสวัสดิการสังคม และอื่นๆ ตามความพร้อมของแต่ละท้องถิ่นยังคงพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานในด้านนี้ เช่น การขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน การขาดบุคลากรที่มีความรู้ในการปฏิบัติงาน การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขาดแคลนข้อมูลสารสนเทศ นอกจากนี้ โครงสร้างทางการบริหารและระบบงานยังไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้นำการมีส่วนร่วมในความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเป็อยน้อย จังหวัดขอนแก่น และระเบียบของกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบท. พ.ศ. 2556 ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อาชีพ หมู่บ้านที่อยู่อาศัย รายได้ และ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตัวแปรตาม ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินการด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น ของกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของ อบต. พ.ศ. 2556 ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (ปี พ.ศ. 2555-2559) และแผนพัฒนาสามปี (ปี พ.ศ. 2555-2557) โดยศึกษาองค์ประกอบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาคนและสังคม ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ด้านการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนการค้าและการลงทุน ด้านการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาระบบบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ดังแผนภาพที่ 2

ตัวแปรอิสระ

(Independent Variables)

ได้แก่

ข้อมูลทั่วไป ได้แก่

1. อาชีพ
2. หมู่บ้านที่อยู่อาศัย
3. รายได้
4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตัวแปรตาม

(Dependent Variables)

ได้แก่

- การดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพชีวิตขององค์การบริหารส่วนตำบลขามป้อม อำเภอเป็ยน้อย จังหวัดขอนแก่น
1. ด้านการพัฒนาคนและสังคม
  2. ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน
  3. ด้านการพัฒนาเมืองและชุมชนน่าอยู่
  4. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน การค้าและการลงทุน
  5. ด้านการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม
  6. ด้านพัฒนาระบบบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

แผนภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย